

Hulda Garborg

Edderkoppen

Drama i fire Akter

bokselskap.no
Oslo 2020

bokselskap.no, Oslo 2020

Hulda Garborg: *Edderkoppen*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1904 (Kristiania/Aschehoug). Digitaliseringen er basert på fil mottatt fra Nasjonalbiblioteket (nb.no)

ISBN: 978-82-8319-570-5 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-571-2 (epub), 978-82-8319-572-9 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Personerne

Jomfru Linde.

Bertha Hald, *hendes Pleiedatter.*

Fanny Hald.

Fru Hald.

Fru Jul.

Tora, *hendes Datter.*

Fru Rask.

Fru Klem.

Gamle Marja.

Maren Kokke, *i Tjeneste hos Jomfru Linde.*

Lisa og Trine, *i Tjeneste hos Fru Jul.*

Kandidat Henriksen.

Alf Jul.

Pastoren.

Nils-Petter, *Gaardsfuldmægtig hos Jomfru Linde.*

Doktoren.

Adjunkten.

Sagfører Klem.

1ste Akt foregaar i Fru Juls Pensionat i Byen, 2den og 4de paa Jomfru Lindes Gaard Raby og 3dje i gamle Marjas Hytte. Tid: 1870-Aarene.

Første Akt

Salon i Fru Juls Pensionat. Hyggeligt og velstelt med mange Blomster. Mellem Vinduerne paa venstre Væg stort Speil. I Forgrunden tilhøire Chaiselongue. Møblerne solide og bekvemme.

Lisa gaar omkring og tørrer Støv og dænger Møblerne med et Haandklæde.

Fru Rask (30-aarig, kraftig, velbygget Dame, praktisk og enkelt klædt, men ikke uden et vist Koketteri. Soigneret, sund og frisk. Det rige, brune Haar ligger i Fletninger om Hovedet)

Har De ikke fundet mit Lommetørklæde, Lisa? Det laa her, hvor jeg sad igaar aftes. (Løfter paa Puderne i Sofaen.)

Lisa

Nei, langtifra, jeg har ikke set noe Lommetørklæde.

Fru Jul (50-aarig, fœrladen, sund og munter. Morgenkjole. Raskt ind)

Godmorgen, Fru Rask! – Huh da, Lisa, hvor det støver af Dem –, sæt da Vinduerne op. (Gjør det selv med energiske Bevægelser.)

[2] **Fru Rask**

Godmorgen, Fru Jul. Naturligvis har jeg mistet et Lommetørklæde igjen.

Fru Jul

Det var da leit. Er Jomfru Linde staaet op, Lisa?

Lisa

Det kjender jeg ikke til.

Fru Jul (stiller med Blomsterne)

Det kommer nok til sig igjen, Fru Rask. (Til Lisa.) Se nu til at rappe dig lidt. (Til Fru Rask.) Var der Navn paa det?

Fru Rask

Nei, men det var af dem med Hulfald.

Fru Jul

Aa ja, det kommer nok til sig. *(Ud.)*

Fru Rask

Nei, lægger man en Ting fra sig her, saa er man fri for at se det mer.

Lisa

De gaar jo og drøsser Lommetørklæder etter Dere alle Steder, saa det kan De vel liksaa gjerne leite paa Gata etter som her, tænker jeg.

[3] Fru Rask *(trækker paa Skuldrene)*

– Hør, vil De si til Jomfru Linde, at jeg maatte gaa; men vi kommer til Raby imorgen Kl. 5 hele Barnehjemskomiteen, sig! Glem nu ikke det. *(Ud.)*

Trine *(kommer fra Høire med et Bræt; spænder Døren op)*

Isch, disse Filledørene! – Hvem var det som gik? *(Nikker mod Baggrunds døren, hvor Fru Rask netop forsvinder.)*

Lisa *(holder i Døren)*

Aa, det var denne halvgælne Fru Rask. Hu leita etter noe igjen, som hu pleier.

Trine *(ler)*

Etter Manden sin, kanskje?

Lisa

Aa nei, han er a vel blaa for aa finne igjen, er'n først kommen laus, saa ... Kom du ikke ind med Chokoladen naa heller?

Trine (*sætter Brættet paa Bordet*)

Tænk komme ind! Nei da! Endda hu har bestelt'n til Kl. 8.

(*Gaar til Speilet og retter paa sin Frisure.*)

Lisa [4] (*tar en Kavring paa Brættet og knasker*)

Naar en har Penger nok, saa kan en gjøre det en vil, da. Hu kunde vel gjerne ligge rundt, hu, hvis a vilde.

Trine

Ved du, aa jeg trur?

Lisa

Naa?

Trine

Jeg trur hu har havt Visitter.

Lisa

Jomfrua?

Trine

Ja netop «Jomfrua», ja. Har ikke du merka noe?

Lisa

Gid! (*Dytter Trine i Siden.*) Fuldmægtigen?

Trine

Hys da, skrig ikke saa. Men derude paa Raby, der gaar det for sig, siger jeg. (*Dæmpet.*) Han reiste, før Fa'n fik Skoa paa sig idag.

Lisa

Gaardsgutten hendes! Kors bevare dig for ei «Jomfru»!

[5] Trine

Du da; han er «Fuldmægtig» blit naa, veit du? *(De storler. Trine tar Brættet og gaar mod Døren; snur sig.)* Pas naa paa, naa kommer det ei feit Gaas til Frua en af Dagene, det kan du bande paa!

Lisa

Vær sikker!

(Trine ud)

Tora *(16 Aar, brunet og vakker, lidt søgt i sin Klædedragt, kommer fra Høire)*

Uf, er du ikke færdig endda?

Lisa *(støver)*

Færdig! Nei, det er leit, at en ikke har mere end to Hænder! Her i Huset kunde en saavist behøve fire.

Tora

Ikke vær saa sint da, Lisa; det klær dig ikke det.

Lisa *(pudser næsen)*

Jeg er snart trøt og lei af hele Pensionsvæsenet, jeg.

Tora *(beroligende)*

Naa da, Lisa! – Nei se, for et nydeligt Lommetørklæde du har! Hulfald og alting ...

[6] Lisa *(putter hurtig Lommetørklædet i Lommen igjen)*

Ja, kanske en ikke skulde faa ha et ordentligt Lommetørklæde engang, fordi om man er en Tjener.

Tora

Jo, kjære dig da, Lisa ...

Lisa *(kneisende; næbbet)*

Jeg har Mellemverk og Silkeband paa Bukserne ogsaa, jeg, hvis De vil vite det, akkurat som Frøkna ...
(Hurtig ud.)

Tora

Guðskelov! *(Gaar foran Speilet, løser sit lange Haar, tar en Krans af hvide Evighedsblomster, som hænger paa Ovnene, og gaar langsomt som i Drømme mod Speilet igjen; hænger Kransen paa Kandelabren og siger.)* Jeg hilser dig, min Kjærlighed, Godmorgen! *(Det banker paa Døren til Venstre.)*

Tora *(snur hurtig Ryggen mod Speilet)*

Kom ind!

En ung Student

Godmorgen, Frøken Tora!

Tora

Godmorgen!

Studenten *(ser paa hende)*

Hvor De ser – fraværende ud, Frøken Tora. Jeg forstyrrer vist – det var bare en Bog, jeg glemte her igaaftes.

Tora

Aa naa!

Studenten *(mod Speilbordet)*

Se, der ligger den. Omforladelse. *(Tar efter Bogen; faar fat i en Lok af hendes Haar.)*

Tora *(rykker til og slænger Haaret om paa Siden)*

Uf!

Studenten

Hvad var det?

Tora *(koket)*

Aa, det ved De godt. Skynd Dem og gaa.

Studenten

Eva! *(Stirrer paa hende.)* Det er *en* Ting i Verden, som er deilig! Eva, Eva!

Tora

Uf! Gaa, hører De.

(Det banker.)

Studenten *(ser paa hende, som han var hypnotiseret)*

Godmorgen, Frøken Eva! *(Gaar baglængs mod Baggrunden.)*

[8] **Tora**

Kom ind!

Fanny *(13 Aar, lyst Haar i viltre Krøller om Hovedet. Opløben og tynd, blegt, vakkert Ansigt, store, forundrede Øine; hun stikker Hovedet ind)*

Goddag!

Studenten *(forbi hende)*

Omforladelse!

Tora *(fremmed)*

Goddag!

Fanny

Du kjender mig nok ikke igjen. (*Smiler; ser efter Studenten.*) Gid, saa rar han var ... Jeg er Fanny – husker du ikke –? Fra Badehuset.

Tora

Jovist! Nu husker jeg godt ... Det var saan Sommel dernede paa Badehuset. Og saa havde du ingen Klær paa dig da ...

Fanny

Nei, og saa var det saa kort. Men du sa, at jeg maatte besøge dig, og det vilde jeg saa gjerne, for – ja, for jeg kjender ingen herinde endda – jo noen kjender jeg nok; men ingen, som jeg bryr mig om.

[9] Tora

Ja, det var da morsomt, at du kom! Vil du ikke ta Hatten af og bli en Stund?

Fanny (*ser paa de to Pakker, hun har under Armen*)

Tak, jeg ved ikke ... Egentlig gaar jeg Ærind for Mor. Men jeg var lige her i Nærheden, og saa ...

Tora

Aa, det haster da vel ikke saa svært!

Fanny

Aa nei. (*Ser mod Døren.*) Var det din Bror, han som gik?

Tora

Nei da. Det var bare en Student, som bor her. Vi har Pensionat, ser du, for Mama liker at ha det lidt livligt omkring sig.

Fanny

Hvorfor gik han baglængs?

Tora

Aa pyt, han er gal, han, ser du. Han er forelsket i mig, Mor!

[10] **Fanny**

Au! (*Lidt forlegen.*) Er ikke det grulig ... grulig morsomt, saan ...

Tora

Pyt, han! Jeg bryr mig ikke en Døit om ham – det er jo en Evighed, til han blir noget. (*Fanny ser paa hende.*) Men nu maa du sandelig ta af dig og bli! Jeg fik saadan Lyst til at snakke med dig dernede paa Badehuset i Formiddag ... (*Vil ta Pakkerne fra Fanny.*)

Fanny (*nøler med at slippe dem*)

Tak, men ...

Tora (*tar dem uden videre*)

Jovist! – Sandelig tror jeg ikke det er Brød! Og Smør! Ha, ha, jeg mener sandt for Dyden du er huslig!

Fanny (*vil hurtig ta Pakkerne igjen*)

Nei da ... det er bare noe ... nei, tænk jeg tror, jeg maa gaa alligevel.

Tora (*afværgende*)

Sludder. Nei da, nu skal du bli! (*Tar Fannys Hat af hende og lægger den paa Sofaen.*) Ved du, jeg likte dig saa godt med det samme. (*Trækker hende med sig ned paa [11] Chaiselonguen.*) Du var saa sød, da du stod der paa Bassintrappen i det altfor korte Linnedet dit med den troskyldige hjemmesyede Borden paa – og saa Krøllerne saan vildt om Hovedet – akkurat som en af Rafaels Engle! Du ved Rafael, han med alle de smaa, søde Englene!

Fanny (*i Begyndelsen usikker og genert*)

Ja da. Tænk saa rart, for jeg syntes ogsaa noe om dig. Du saa ud som ... (*stanser genert.*)

Tora

Hvad som? Sig det!

Fanny

Du saa ud som en Brud.

Tora *(ler)*

Aa gid, saa snodig! En Brud! Det var det, at jeg var hvid. Ellers pleier alle si, at jeg ser ud som en Skuespillerinde; er det ikke væmmeligt? Tænk en Brud!

Fanny

Ja, du havde bare Badelagenet paa dig; og saa gik du saa ...

Tora

Hvordan gik jeg? Sig det! – Du saa altsaa paa mig; det var det jeg syntes. Jeg la Merke til ^[12] dig, fordi du var fremmed, ser du. Ikke ligned du de andre heller. Hvordan gik jeg?

Fanny *(tryggere)*

Jo, det slæbte efter dig, som Slæbet paa en lang, hvid Brudekjole – Badelagenet – og saa gik du saa alvorlig bortover den lange Gangen – med bøiet Hoved *(reiser sig og gaar bortover Gulvet)* – saan. Og saa tænkte jeg, at hvis hun der havde havt Krans paa Hovedet, saa havde hun set ud akkurat som en Brud i Kirken – saan langsomt opover mod Alteret. *(Sætter sig, pludselig forlegen, da Tora ler.)* – Ja, det var bare noe Tøv, skjønner du.

Tora

Saa rar som du er. Er det ikke komisk, at vi to straks skulde lægge Merke til hverandre. Ved du, hvad jeg tænkte? *(Som hun læser af en Bog.)* Vi to kommer til at spille en Rolle i hverandres Liv, tænkte jeg.

Fanny

Nei, saa rart; for jeg tænkte, at jeg vilde ønske, jeg kunde bli Veninde med den Pigen med det lange Haaret, fordi ...

Tora *(ler)*

– Fordi jeg saa ud som en Brud!

[13] **Fanny** (*smiler forlegen*)

Nei, men ...

Tora

Men?

Fanny

Jo, det var ligesom jeg kom til at tænke paa saa meget, jeg havde læst om. Haremskvinder og Nonner og alt saadant ...

Tora

Nei, saa morsomt, sværmer du ogsaa for Haremskvinder?

Fanny (*begeistret*)

Ja, ogsaa for Nonner! Hvide Nonner! Og Haremskvinder (*udtaler Ordet med høitideligt Alvor*) i lange, gule Silkekjoler, og Guld og Diamanter, saa det drysser. Og ingen faar se dem uden han –

Tora

Huf, du snakker, saa det krisler i mig. Hvor gammel er du, Fanny?

Fanny

Tretten Aar.

Tora

Jeg er seksten.

Fanny

Aa tænk; da er du vel konfirmeret da?

[14] **Tora**

Nei. Bedre Mands Børn gaar ikke saa tidlig her. Men jeg gaar og læser, og i Oktober skal jeg konfirmeres.

Fanny (*drømmende hen for sig*)

Er ikke det rart at tænke paa. Næste Aar skal jeg.

Tora

Gid, saa tidlig!

Fanny

Ja, de brugte det der, hvor vi bodde før, og saa ... Ja, og saa er det bedre for Mor, at jeg blir voksen.

Tora

Ja, det er sandt, din Far er jo død. Har du ingen Søsken da?

Fanny

Jo, en Søster. Men hun er ikke hos Mor.

Tora

Hvor er hun, da?

Fanny (*først famlende, saa modig og kry*)

Aa – hun er paa en – et forfærdelig stort Gods ... hos en forfærdelig rig Dame – en Slegtning af Far ...
(*Stanser og ser ned.*)

[15] **Tora**

Nei fortæl!

Fanny (*lader Fantasien løbe*)

Og tænk, hun har Ridehest – min Søster – deilig, sort Ridehest og gaar med tykt Guldarmbaand til hverdags, og nu er hun blit forlovet med en Professor eller noe saant er han vist. Han er i Slegt med den gamle Damen.

Tora

Saa er han jo i Slegt med dig og din Søster ogsaa da jo.

Fanny *(rister forvirret paa Hovedet)*

Nei da.

Tora

Men du sa jo, den Damen var en Slegtning af din Far jo!

Fanny *(rød)*

Aa ja, men det er saa grulig langt ude, det.

Tora

Aa naa! Det var did du skulde reise da?

Fanny

Ja. Jeg skulde faa komme did, jeg ogsaa. For Mama var saa syg. Hun har skrevet noe hemmeligt til Mama – min Søsters Pleiemor. For naar Mama er syg, saa tjener hun ikke noe da, og da ...

[16] Tora

Maa din Mor tjene Penge selv? *(Ser nedover Fannys tarvelige Dragt.)*

Fanny

Ja. Mor broderer saa nydelig. Men nu, naar jeg er blit saa stor, saa er det saa dyrt med Kjoler og Støvler og saant ...

Tora

Aa ja. Du vil vel gjerne reise, da?

Fanny

Aa ja, bare ikke Mor graat saa – det er jo saa svært stille hjemme hos Mor ...

Tora

Hvorfor graater din Mor for det, da? Du faar det jo deiligt, da jo!

Fanny

Ja, og saa længter min Søster saa efter at se mig, skriver hun.

Tora

Har hun ikke set dig, da?

Fanny

Nei, ikke siden jeg var liden. Du kan tro, hun skriver alvorlige, rare Breve – akkurat som en gammel Dame. Og det synes Mor er saa rart, for da hun var hjemme, var hun ligesaa vilter som jeg, siger Mor.

[17] **Tora**

Er du saa vilter du, da?

Fanny

Mor sier det. Men du ved ikke, hvor ofte jeg graater.

Tora

Gjør du? Hvad graater du for, da?

Fanny *(ser ned)*

Aa – jeg ved ikke – det er saa meget det ... Men det faar ikke Mor se.

Tora (*pludselig*)

Du? Hvad heder din Søster?

Fanny

Bertha.

Tora (*slaar Armene om hende*)

Ja, var det ikke det jeg syntes, at det ligned saa altsammen! Da er du Fanny Hald, den lille Søsteren til Bertha, som er hos Jomfru Linde. Gid, dette var romantisk! Det er jo min Bror, hun er forlovet med! Professor han! Nu maa jeg le! Og Bertha alvorlig! Jo, du er en god Skøier! Nei, at vi skulde træffes saan; det er rent som i en Roman ...

[18] **Fanny** (*rød igjen*)

Ja, tænk ... men ...

Tora (*munter*)

Og saa Gods! Raby er da bare en stor Gaard. Og du maa ikke tro Bertha har egen Ridehest og rider ordentlig. Hun lurur sig til at ride, uden Sadel, akkurat som en Gut. Og tænk hun skyder Fuglene i Flugten. Din Far lærte hende at skyde, tænk. Min Bror er saa fortvilet over det, kan du vide. Men Penge faar hun!

Fanny

Nei, tænk kan hun skyde?

Tora

Ja da, og en fin Revolver fik hun af din Far, før han døde. Han har selv ladet den, og ingen har rørt den siden. Den hænger endda over Portrættet hans i Dagligstuen paa Raby. Men ved du hvad – Tante Linde er jo i Byen idag, saa kan du jo træffe hende ...

Fanny (*ængstelig, tar sin Hat*)

Aa nei, jeg maa nok skynde mig. Jeg har været saa rent for længe borte.

[19] **Tora**

Jovist, maa du hilse paa hende ...

Jomfru Linde *(45 Aar, førleden, staut Figur; smaa, hvide, lidt fede Hænder. Smaa velformede Fødder. Farveløst, bredt Ansigt med smaa, graa Øine, som ser godt. Haaret lyst, glat tilbagestrøget. Sort Kjole af strengt Snit, Tøistøvler, hvide Strømper og Skjorter, som skimtes, naar hun indtager sin Yndlingsstilling – tilbagelænet i en Stol og Fødderne paa en Skammel. Guldnaal og tykt Guldkjæde. Hun kommer ind fra Venstre)*

Godmorgen, Tora!

Tora

Godmorgen, Tante! Ser du her!

Jomfruen

Har du Besøg?

Tora

Ja, og tænk du, det er jo Fanny – Fanny Hald!

Jomfruen *(med et hurtigt Blik)*

Saa? Ja, det burde jeg straks ha set. Du ligner hende – din Mor.

(Fanny ser forlegen ned for sig.)

Tora

Vi er blit kjendt paa Badehuset, tænk. Men jeg vidste jo ikke, at det var den Fanny.

Jomfruen

Vil du ikke hilse paa mig, Barn? *(Fanny neier taus.)* Det var et underligt Træf. Jeg har ventet at høre fra din Mor. *(Rækker hende Haanden.)*

[20] **Fanny** *(rækker sin igjen forlegen)*

Mor er saa svært daarlig. Men vi skulde nok kommet imorgen.

Jomfruen *(slipper hende)*

Vi. Hm. – Tora, gaa ind paa mit Værelse; der ligger Berthas Sager; saa faar jeg høre, om du synes, det er Stedmoderudstyr, hun faar. *(Tora gaar, idet hun nikker forstaaelsesfuldt.)* Jasaa, saa du vilde da komme til Jomfru Linde! *(Smiler.)* Endda du vel har hørt lidt af hvert om hende? – Naa, du ser ud, som du er ræd jeg skal spise dig. *(Sætter sig.)* Vil du gi mig den Fodskammelen der? *(Fanny skynder sig at sætte Skammelen under hendes Fødder med et sagte: værsgod!)* Tak, Barn. *(Tar Fannys Haand.)* Lad mig tale lidt med dig, Vennen min – Det er saa meget, du endnu ikke kan forstaa; men tro ikke alt, hvad Folk siger dig! En gang vil du ogsaa lære, at Uretfærdigheden er stor i Verden – og Utaknemmeligheden! *(Fanny bøier forknytt Hovedet.)* Du ved, jeg har kjendt din ulykkelige Far, og jeg siger dig nu – og Gud i Himmelen skal være mit Vidne –: stor Barmhjertighed har jeg øvet mod ham, lige fra jeg tog ham og hans nakne Barn op fra Gaden og til den Dag, han døde i mit Hus. *(Fanny begynder at græde.)* Ja, du kan nok græde, Barn. Han var en hjemløs Mand, han; men jeg siger dig: ikke hans var Skylden! Tro du ^[21] mig, hvad du saa end har hørt af – af andre, af dem, som haded ham.

Fanny *(higstende)*

Aa, stakkars Far!

Jomfruen

Ja, jeg syntes ogsaa Synd paa ham; det var det. Og jeg raadførte mig med Gud og min Samvittighed og gjorde, hvad jeg trodde var min Pligt. Ikke sandt, Vennen min, naar et Menneske er ifærd med at drukne, saa er det simpel Menneskepligt at redde det, hvis man kan.

Fanny

Jo.

Jomfruen

Men hvad tror du, jeg har havt igjen for det? Naa, naa, Barn, det kan du ikke forstaa. Jeg siger bare: Gud være lovet, som lærte mig at samle gloende Kul paa deres Hoveder, som vilde mig Ondt. *(Tørrer en Taare af Øiet. Tar en Guldknap ud af sin Halslinning.)* Se her, Barn. Denne Guldknap har din Far baaret. Han fik den paa sin Konfirmationsdag, og i sin Dødsstund gav han den til mig. Det var hans hele Eie her i Verden. Nu vil jeg *du* skal ha den. *(Bøier Fanny ned til sig og kysser hende.)* Lad saa Mindet om ham, som eied den, være dig helligt.

^[22] **Fanny** *(kaster sig pludselig om hendes Hals; rørt)*

Aa tusen Tak!

Jomfruen

Saa, saa, Barn. Fra imorgen er du altsaa min! *(Reiser sig; maaler Fanny fra Top til Taa med inspicerende Blik)* Saa kaster vi Kordskjolen og de lappede Sko, hvad? Og faar os en anstændig Hat.

Fanny *(forlegen)*

Ja, tak!

Jomfruen *(gaar op og ned)*

Bertha venter paa dig. Hun har været rent lang i Ansigtet, fordi vi ingenting hørte.

Fanny

Aa ja, jeg glæder mig ogsaa forfærdelig til at se Bertha. Hun er vel svært stor og – pen.

Jomfruen

Ja, du kan tro. Men saa lever vi ikke af Kaffe og Sirupkage heller paa Raby, ser du.

Fanny *(alvorlig)*

Det blir jo meget lettere for Mor ogsaa da. Og saa kan jeg jo besøge Mor, naar jeg vil. *(Ser spændt paa Jomfruen, som vender sig bort uden at svare.)*

[23] **Fanny** *(fortsætter i halv Forstaaelse, ivrigt overbevisende)*

Aa – aa De maa ikke være vond paa Mor ... Mor har været saa syg, kan De tro! Og saa har det – – – ja det har været saa svært vanskeligt for Mor ... *(Holder pludselig inde og tørrer bort de frembrydende Taarer.)*

Jomfruen

Du har din Frihed. Jeg har aldrig forbudt Bertha at besøge hende. Forstaar du?

Fanny *(forknyt, trækker sig lidt tilbage)*

Ja.

Jomfruen

Og saa se her. Det koster lidt at komme afsted. *(Gir hende nogle Penge.)*

Fanny *(neier sagte)*

Tak!

Jomfruen

Og saa adjø, min Ven. Gud velsigne dig. *(Kysser Fanny paa Panden og gaar raskt ud til Høire. Fanny staar og ser efter hende med Pengene i den lukkede Haand. Aabner saa Haanden og ser ligesom raadvild paa dem.)*

Tora *(kommer fra Venstre)*

Naa, hvordan gik det

[24] Fanny *(i Tanker)*

Aa jo ... hun var svært snil ... men ... men ... det var noe alligevel. Det var saa meget, jeg ikke forstod rigtig. – Aa, men se denne Knappen fik jeg. Tænk, den har været Fars. Han har baaret den paa sin Konfirmationsdag. Den er jeg saa forfærdelig glad i!

Tora

Ja, hun er svær til at gi bort. *(Ser ligegyldig paa Knappen.)* Hvad skal du egentlig med den forresten?

Fanny

Gjemme den, kan du vide!

Tora

Faa se, fik du Penger ogsaa?

Fanny *(rødmende)*

Ja – til Reisen. *(Putter Pengene i Lommen; ser tankefuld frem for sig.)*

Tora

Naa da; hvad tænker du paa?

Fanny

Hun var saa rar. – Tror du, hun er bedrøvet?

Tora

Hvem?

[25] **Fanny**

Jomfru Linde. Saan indvendig. Hun fik lige som saa ofte Taarer i Øinene.

Tora

Pyt ja, hun har det med det. Hvad skulde hun være bedrøvet for; hun har jo en Masse Penge og kan gjøre, hvad hun vil. (*Kniser*) Ved du, hun er saa svært gudelig ogsaa.

Fanny

Hvorfor ler du af det?

Tora

Jo, for jeg synes saanne gudelige gamle Damer er saa rare. Indimellem bander hun alligevel, men det maa du ikke si, jeg har sagt.

Fanny

Fy, snakker du saan om Tanten din!

Tora

Hun er ikke min rigtige Tante, ser du. Mama og hun er bare saa gode Venner. Forresten behøver da ikke du at slaa dig saa hellig – husk bare, hvor du løi isted.

Fanny

Det var jo bare for Moro, det, kan du vide.

[26] Tora

Pyt ja, er det noe at bli saa rød for, det da! Hvad gjør det, om man skrøner lidt. Ved du, det gjør Bertha ogsaa – gyselig! Men Mama siger, at det gjør altid saanne Barn, som har saanne – ja saanne skilte Forældre, som du og Bertha, stakkar. Pyt, du bryr dig da ikke om det (*klapper hende*), vi er jo gode Venner nu vel ... for da blir det saa meget rart, siger Mama ... Hys, der kommer Tante igjen. Lad os gaa ind til mig. (*Lægger Armen om den nedslagne Fannys Hals og trækker hende med sig.*)

Jomfruen (*kommer fulgt af Alf Jul. Han er i 28-aars Alderen, tynd og skranglet. Næsten pedantisk, soigneret og velklædt*)

Ja, ja, min Ven, alt er ordnet, som jeg haaber til din Tilfredshed.

Alf

Du er saa god; jeg ved ikke, hvordan jeg skal takke dig.

Jomfruen

Naa, til Tak blir der altid Tid. Snart blir jeg gammel; saa faar Dere sørge for, at jeg ikke ogsaa blir ensom. Anden Tak forlanger jeg ikke.

Alf

Gammel! Du er jo ung som vi!

[27] Jomfruen

Ak nei, min Ven, jeg *er* gammel; jeg *ved* at jeg er gammel. Men det er sandt – jeg føler det ikke.

Alf

Nei, ikke sandt. Og ikke vi andre heller. (*Kysser hendes Haand.*) Du virker – det er Gudsens Sandhed – saa forvirrende ung ... Ja, saadan, at det er saa vanskelig at betragte dig som «Mor».

Jomfruen (*smiler*)

Det vænner du dig snart til, Gutten min. (*Sætter sig med Foden fremstrakt paa Skammelen. Løfter Kjolen en Smule.*) Aa, min Ven, Skobaandet. Vil du hjælpe mig?

Alf *(straks paa Knæ)*

Skal jeg knytte?

Jomfruen

Tak! – Nu, Barn, jeg synes du skjælver paa Haanden?

Alf

Jeg blir saa let svimmel. *(Reiser sig.)*

Jomfruen *(værdig og strengt)*

Daarlig Slegt!

[28] **Alf** *(stryger sig over Panden)*

Jeg er saa træt; jeg ved ikke ... men det er ogsaa altfor enerverende dette med Bertha. Hvordan skal det gaa. Hun blir værre og værre. Mer og mer mistænksom og kold. Hun ligefrem rømmer for mig; og jeg siger dig, hun kan undertiden se paa mig med et Blik, som – ja, som ligefrem er hadefuldt.

Jomfruen *(utaalmodig op og ned)*

Jeg forstaar ikke, hvad du mener! Hold nu op med den Jammer; det er da for elendigt!

Alf

Men saa sig mig da, om du tror, det blir anderledes siden. Du kjender hende jo bedre. Vort Bryllup nærmer sig; men jeg føler mig aldrig tryk – hvad kan hun ikke finde paa? Jeg forsikrer dig, min Stilling er pinlig!

Jomfruen *(stanser op foran ham)*

Hør nu her! Alt har jeg lagt tilrette for dig; ikke en Finger har du rørt for at ordne eders Affærer – men gifte mig for dig, det kan jeg ved Gud ikke! *(Snur ham Ryggen og gaar opover; vender om, stanser og slaar Haanden haardt i Bordet.)* Vis, at du er en Mand, for Pokker!

[29] **Fru Jul** *(fra Høire, munter)*

Naa, se der har vi Offerlammet. *(Klapper Alf paa Kindet)* Er det daarligt med dig, Gutten min? Har du faat Suppen din?

Alf *(med en utaalmodig Bevægelse)*

Ja da! *(Ud i Baggrunden.)*

Fru Jul *(efter ham)*

Og saa tag dig en Chininkapsel. *(Til Jomfruen.)* Huf, disse Bogmenneskene! Og denne Gutten, som jeg har pleiet og stoppet som en Strassburgergaas, helt fra han kom til Verden.

Jomfruen

Ja, og saa slig en kraftig Mor som du.

Fru Jul *(mens hun flytter og stiller med Blomsterne)*

Hm, vi var to om ham, ser du!

Jomfruen *(smiler)*

Naa, Landluften vil styrke ham, skal du se – og det regelmæssige Liv. *(Sætter sig.)* Saa du Ungen?

Fru Jul

Javist. Tora havde jo truffet hende paa Badehuset. Moderen er nok rent nedfor nu.

[30] Jomfruen

Ja, endelig har vel den stolte Nakken faat bøie sig. Stakkars Unge, hun var vist fornøiet af at suge paa Labben.

Fru Jul

Aa ja, der har vel ikke været fedt netop derhjemme. Nu tænker jeg Dronningen til Søgaard snart er glad hun søber den Kaal, hun har spyttet i, og takker dig til, at du tar Ungen, før hun rent forkommer.

Jomfruen

Takker! Aa nei, saa meget forlanger jeg ikke. Men det er jo ganske morsomt.

Fru Jul *(sætter sig; ordner en Del Hefter og Aviser)*

Hun spaadde dig saa grusom en Alderdom i Ensomhed og Anger og Ruelse. Ha, ha!

Jomfruen

Ja, jeg angrer, det er sandt. Jeg angrer paa meget. Jeg angrer paa alle de Timer, jeg har sovet væk!

Fru Jul *(ler)*

Du! Har du nogensinde sovet, havde jeg nær sagt?

[34] Jomfruen

Jeg angrer paa hvert Minut, jeg ikke har kjendt Livet piske mig i Ansigtet som en frisk, flygende Vestenvind. Der blir sagtens Tid til at sove. Alderdommen ligger paa Lur. Æsch!

Fru Jul

Ja, Alderdommen er haard at gaa paa.

Jomfruen

Jeg hader Tanken paa den. Kan ikke faa den ind i min Bevidsthed. Som en Mærkværdighed føler jeg mine Aar. Naar jeg ser mine Rynker i Speilet, roper det høit i mig, at dette er Snyderi og Bedrag! Jeg har jo aldrig været stærkere, sundere, klogere!

Fru Jul

Man skal ha Barn, Alvilda; da er det anderledes. Du længter efter et Barn.

Jomfruen

Jeg prøved med hans. Men det var ogsaa hendes – det var Ulykken. Og hende elsked han trods alt.

Fru Jul

Du har været saa altfor snil, Alvilda.

[32] **Jomfruen** (*utaalmodig*)

Snil! En negativ Dyd! Et ækkelt Ord, som jeg hader, det ved du! Jeg gjør, hvad jeg har Brug for, selv om det er godt. Herinde hos dig behøver man da vel ikke at skabe sig, ved jeg.

Fru Jul

Du lyver paa dig selv, Alvilda.

Jomfruen

Man lyver jo altid. Som vel er. Det skulde bare mangle, vi ikke det gjorde. Skulde Menneskene begynde at slaa Dørene paa vid Væg til sit allerinderste Væsen og la «Sandheden» strømme ud, da skulde her bli nydeligt! Gud bevare os! Og endda er jo ogsaa alle disse «Sandhederne» til syvende og sidst saa smaa og ynkelige – det er det aller latterligste!

Fru Jul

Men det er det, du gjør af og til, du, Vennen min; du tar simpelthen Dørene af Hængslerne du, naar det falder dig ind; og det gaar ikke an!

Jomfruen

Nei, det gjør ikke det – selv med min Formue; det er sandt. Men sommetider maa en spendere en liden Aareladning, ellers (*reiser sig, hidsig*) sprækker en Gud hjælpe mig! (*Gaar et Slag bortover Gulvet; sætter sig [33] igjen. Alvorlig.*) Den, som er født saadan ved Samfundets Grøftkant, har set for meget. Men værst af alt er Nederlagene, hver Gang man i et Anfald af Sentimentalitet rækker Haanden ud og vil være god! Ha, ha, man lærer.

Fru Jul

Der var ialfald en, som lønnet dig ilde.

Jomfruen

Du tar feil! *Han* lønnet mig kongelig! Naar jeg pleier at sige det modsatte, saa lyver jeg af Vane!

Fru Jul

Hm. Sagfører Hald var nu vel en vanskelig Floke at greie – selv for dig.

Jomfruen

Det var en Kamp fra først til sidst, det var det. Men jeg kjendte da, jeg leved dengang. Det var at spænde hver Nerve, saa det knaged i Maskineriet, for at naa til. Og samme Spændingen, samme Angsten og samme Fryden hver Dag lige til den sidste.

Fru Jul *(sukker; lukker Øinene)*

Ja, slig var det. Slig var den netop, den Tvekampen, som vi kaldte Kjærligh ...

[34] Jomfruen

Ordet klær ikke gamle Damer, du ... – Og saa, netop naar man staar der fuldt færdig, med alle Vaaben blanke og skarpe, saa er der ingenting mer! *(Kort Pause; sagte.)* Og saa gaar man der og leder og søger ...

Fru Jul

En ny Modstander – ja, ja du! Livet er rart.

Jomfruen

Livet er jo bare denne Tvekampen, som du kaldte ...

Fru Jul

Hys! – Husk Ordet klær ikke gamle Damer. *(Jomfruen gjør en slap Haandbevægelse og falder ligesom sammen et Øieblik. Fru Jul gaar hen og lægger Haanden paa hendes Skulder.)* Hvor bittert du savner ham, Alvilda.

Jomfruen

Han var en Mand; det var bare det!

Anden Akt

Paa Raby, Jomfru Lindes Gaard. Parti af en gammel Have. Til Venstre Façaden af det hvidmalte Vaaningshus. Stor Veranda, tæt bevokset med Vildvin. Arkvinduer paa Taget. I Baggrunden hvidt Stakit med Grind til Veien. Bag denne Skog. Haven fortsætter indover mod Høire.

Bertha, 18 Aar, blond, vakker og staut med kjækt, uforfærdet Væsen, dækker Kaffebord under et stort Lindetræ. Hun er rask i sine Bevægelser og hurtig vekslede i Udtryk. Hendes Dragt er skjødesløs, men klædelig. Pludselig springer hun hen til Grinden og vinker paa en gammel Kone med Kurv paa Armen, som kommer paa Veien fra Høire.

Bertha (*gutteagtig*)

Marja! Pst!

Marja

Aha, er det Frøken Bertha. Goddag, Frøken!

Bertha

Goddag! Kom herind lidt.

[36] **Marja** (*kommer indenfor*)

Ei, ei, Kaffeslabberas!

Bertha

Jo, jeg skulde mene! Tre Fruer med Mænd og selve Presten, Mor! De skal ha et Barnehjem naa – for saanne Barn, som – aa ja, du skjønner det vel ... Du – mødte du nogen Hest paa Veien?

Marja

Hest! Jo, jeg skulde tru det. Og han var ikke alene heller.

Bertha

Du da! Det ved jeg vel, at Hestene ikke løber alene paa Landeveien. Var det Folen, han red?

Marja

Sku' tru! Eia mig, for et staseligt Par! Svart-Folen og Fuldmægtigen, ja.

Bertha *(stamper med foden)*

Uf, for noe Filleri!

Marja

Hvafor noe?

Bertha

Aa, alle disse væmmelige Gjæsterne!

[37] Marja

Jøss, Frøkna maa da ikke snakke slig. Han kommer vel Kjæresten og?

Bertha

Ja da – jeg mener ikke ham, naturligvis. Og ikke de andre heller – naturligvis. *(Hidsig.)* Men idag skulde vi havt den første Langtur med Folen, ser du! Nu taaler den Sælen, men du kan tro, vi har havt Sjau med at tæmme den, Nils – Fuldmægtigen og jeg. Han skulde tat den og jeg Raven. Hutetu, slig som vi skulde raset gjennom hele Gillestad Sogn! Redet overende baade fine Fruer og Klokkerer og Prester! *(Tar Marja om Livet og svinger hende rundt.)* Men ikke snille, gamle Kjærringer!

Marja *(frigjør sig og retter paa Skautet)*

Men Gud velsigne Dem, Frøken, er De reint gælen, tænk om Kjæresten eller Jomfrua hørte og saa Dere? Dom vil nok Frøkna skal være lidt adstadigere naa, hu snart skal bli Frue ... *(Bertha lægger Haanden over Marjas Mund. Marja rister Haanden af sig.)* Naada, det er vel ikke farligt at nævne det. Er det ikke alt lyst i Kjærka baade en og to Ganger?

Bertha

Du er slem, Marja! Ta Kurven din og gaa ind i Kjøkkenet, saa faar jeg vel komme alligevel.
[38] Jomfruen træffer du ikke idag, hun har vondt i Maven; men jeg skal nok greie det. *(Nærmere.)* Og saa du – ikvæld, naar Gjæsterne er gaat ...

Marja *(alvorlig)*

Frøkna skulde være lidt forsigtig.

Bertha *(utaalmodig)*

Tøv Marja; en kan da ikke la den deilige Septembermaanen skinne til ingen Verdens Nytte!

Marja

Ja, ikke er det mig imod aa se Frøkna i Hytta mi ... det er største Hygga hu gamle Marja har det, men ...

Bertha

Men, men – vær nu ikke dum da, Marja! Skjønner du ikke, at du skal ikke være slem mod mig nu ... nu er det jo snart forbi, saa – *(snur sig bort og river hidsig et Par Kvister af en Busk)* – saa kan jeg vel faa lov at røre mig lidt ... disse Par Dage ...

Marja

Javist da, Frøkna mi! – Men det er liksom jeg er saa ræd – – det er liksom jeg kjenner det paa mig, at ...

[39] **Bertha** *(hurtig)*

Ja da, det blir Uveir, Marja! Det er det du kjender paa dig! *(Gaar mut til Bordet.)*

Marja *(ryster paa Hovedet)*

Det er som jeg skulde se Far hendes! Aldrig kunde en faa snakke et Alvorsord med ham heller – før det var for sent. Han spøger noe hver Steds her paa Gaarden, han. *(Gaar.)*

Bertha *(efter hende, tar hende om Skuldrene og snur hende rundt)*

Du er vel ikke sint, Marja?

Marja *(ser godslig paa hende)*

Pøh, sint! Akkurat saa sa'n Prokuratoren au. Men det var akkurat som med Frøkna, det – bare han saa

paa en, han, saa ...

Bertha

Der kan du se!

Marja

Men uvørn var'n, stygt uvørn, og derfor saa fik ingen rigtig greie paa'n ... og derfor saa ... men løien og morosam var'n, og saa er det med Dere og, Frøkna mi – stygt uvørn – det er heller, som De skulde vært mynta til Gut.

[40] **Bertha** (*ler*)

Ja, det var jeg ogsaa, det, ved du, Marja! Far vilde endelig, jeg skulde været Gut. Kan du ikke huske, da jeg kom fra Kjøbenhavn med Far – nei, der er sandt, det var – før jeg kom hid, det. Men da gik jeg i nydelige Fløielsklær, som han havde kjøbt til mig. (*Pludselig alvorlig.*) Jeg husker godt, hvor Mor var fortvilet. (*Ryster Tankerne af sig.*) Jeg var saa vild og gutteagtig, ser du ...

Marja

Skulde du hørt sligt syndigt Indfald!

Bertha

Og saa lærte han mig at spytte og sige «Død og Pølse». Da graat Mor.

Marja

Ja, det var ikke til at undres paa.

Bertha

Og ved du, Marja, at det har jeg endda mangan Gang saan rivende Lyst til.

Marja

Til hvad?

[41] Bertha

Til at spyttte og sige noget rigtig stygt.

Marja

Jøss!

Bertha

Og saa til at gaa i Bukser. Da kunde en da komme afsted! Du aner ikke, hvor deiligt det er at gaa i Bukser, Marja! Har du prøvet det noen Gang? (*Tar kaad omkring Marja.*)

Marja

Nei, det Plagget har jeg da saavist aldrig havt paa min syndige Krop. Jøsses for Gælenskab! Ja, naar jeg tænker paa, aassen han var! Stakkars Prokuratoren! Jeg skal ikke glemme sidste Gangen han var nere hos mig. Det var Tufs med'n da, stakkar – det var nok en Knute paa Traaden (*nikker mod Huset*) – saa hadde'n vært indom og faat sig en Kaffikop, som'n ofte gjorde, naar'n var ute og rei. Saa stod'n og holdt i Bidslet paa Hesten og skulde afsted, og saa sa'n: «Se her, Marja,» sa'n, og saa tog'n op en Bukseknep tur Lomma og slog i Næven paa mig; «du faar greie dig med den idag,» sa'n, «for har jeg en Halvskilling, har jeg støli'n,» sa'n. Ha, ha, ha!

Bertha

Ja, det ligned ham, det.

[42] Marja

Ja, han var ikke af dom, som bar Suta mye tilskue, han san! Men synd var det i'n. Død og snyte – forlate mi Synd –; men jamen kan en ikke mange Ganger bli saa hakkende sint paa disse Kvindfolka ...

Bertha (*nervøs*)

Ja, ja, ja – det er ikke noe at snakke om alt dette gamle, Marja.

Marja

Nei, nei, jeg sier bare, at Livet lager sig rart for mange, sier jeg.

Bertha

Det gjør vist det, Marja. Nei, nu maa du gaa, Marja; jeg maa gjøre færdigt her ...

Marja

Det er vel saa. Ja, ja, jeg rusler ind i Kjøkkenet, jeg da. Men ...

Bertha

Naa?

Marja (*nærmere igjen*)

Han er stygt vild Svart-Folen endda.

[43] **Bertha** (*i utaalmodigt Udbrud*)

Huf nei, Marja, nu er jeg saa ludende lei af de tamme Hestene!

Marja

Jøsses! Prokuratoren sjøl op af Dage! Ja, ja – ja, ja! – (*Gaar.*)

Jomfruen (*fra Verandaen. Hun er iført Slaabrok og Tøfler*)

Se her er Sølvtoiet. Gjør nu ordentlig istand. Jeg føler mig saa træt og klein.

Bertha

Men skal du ikke klæ paa dig, da? Klokken er mange. Tænk om Presten kom; du ved, han pleier komme saa tidlig. Han er ræd, Vaflerne skal bli kolde.

Jomfruen (*strengt*)

Der findes da ikke Alvor skabt i dig! Jeg synes, du skulde ha andet at tænke paa i denne Tid end Skøi og Galskab!

Bertha

Jeg siger jo bare, at Klokken er mange. Og du pleier da aldrig ta imod i Slaabrok – uden naar du ligger paa Sofaen og er daarlig.

[44] **Jomfruen** (*ophidset*)

Ikke et Menneske har man at snakke et alvorligt Ord med. Ærgrelser og Bekymringer paa alle Kanter. Utak og leit og vondt! (*Paa Verandatrappen; raaber.*) Henriksen! Henriksen! (*Et af Arkvinduerne aabnes.*)

Henriksens (*Stemme høres*)

Hallo! (*Vinker ud med en lang Pibe; forsvinder.*)

Jomfruen

Kunde du ikke gjøre saa meget som at bære Bænkene ud! Overhovedet hjælpe til en Smule. Her maa jeg gaa alene med alt, klein som jeg er! Hvad har en igjen, fordi en tar Folk op fra Gaden og gjøder dem og føder dem! (*Utaalmodig op og ned.*) Nils-Petter lader, som der ikke er andet at gjøre paa en Gaard end tømme Hester; alt andet bryr han sig Pokker om! Og du, du bare fordreier Hodet paa dem alle med Galskaben din! (*Ind paa hende.*) Hvad tror du Alf vilde sige, dersom han vidste, at du streifer i Skog og Mark Nattes Tider med Nils-Petter?

Bertha

Jeg?

Jomfruen

Jeg er ikke saa let at narre. Jeg sover meget lidet; ta dig i Agt!

[45] **Bertha**

Men du store min – jeg ...

Jomfruen

Ti! Jeg kjender Arten. Ogsaa for ham – din letsindige Far, har jeg vaaget mangan Nat.

Bertha (*stamper grædende i Bakken*)

Fy!

Jomfruen

Ti, siger jeg! Du er en næsvis, utaknemmelig Unge! Du lyver for mig og bedrager mig – som han! Han, som jeg tog op af Rendestenen!

Bertha *(i Vrede)*

Det har du sagt mig ofte, det om Far og Rendestenen; men endda er jeg ikke sikker paa, at det er sandt, tænk!

Jomfruen *(med himmelvendt Blik)*

Du himmelske Fader! Er det ikke, som du samler al din medfødte Frækhed og kaster i Ansigtet paa mig – netop i disse Dage, da jeg sandelig mer end nogensinde havde fortjent andet af dig! Næsvis og uforskammet er du! Istedetfor at du skulde takke mig paa dine Knæ!

[46] **Bertha** *(i Udbrud)*

Tag det igjen altsammen – altsammen, saa skal jeg takke dig!

Jomfruen *(som ser Alf komme – nu med en Gang høi og værdig)*

Læg Baand paa dig, Barn; du er nervøs. *(Sagte.)* Der kommer Alf. Gransk nu din Samvittighed.

Alf *(gjennem Grinden)*

Goddag Bett! Goddag Tante! *(Nedover Havegangen.)* Hvordan har du det?

Jomfruen

Goddag. Daarligt har jeg det, Gutten min. Der er nok af dem, som sørger for det. *(Ind.)*

Alf

Hvad skal dette betyde! Har du nu været lei mod Tante igjen, Bertha? *(Mod hende.)*

Bertha *(viger unna)*

Lad mig være! *(Vil gaa.)*

Alf

Gaar du? Men Bertha, hvad mener du med dette? Hvad er der i Veien, spør jeg?

[47] **Bertha**

Ingenting. Jeg skal bare dække Kaffebordet. Tante skjændte, for det ikke var færdigt.

Alf

Aa, ikke andet; men saa vent da!

Bertha

Jeg gaar ikke langt.

Alf *(efter hende; tar hende om Livet)*

Lad mig følge dig! Idag maa vi være sammen hele Tiden.

Bertha

Nei – nei, du kan ikke følge mig.

Alf *(ømt)*

Men hvorfor ikke da?

Bertha *(river sig utaalmodig løs)*

Du maa da ikke spørge om det! *(Løber ud. Alf ryster paa Hovedet, gaar langsomt ind mellem Trærne til Høire.)*

Jomfruen *(kommer ud paa Verandaen fulgt af Kandidat Henriksen. Han er en Mand paa nogle og firti Aar, rød og veirbidt. Haaret tyndt og graasprængt om den høie Pande. Hans Smil er ironisk, og han beholder altid en vis overlegen, halvt spottende Ro, som en der ikke længer tar Verden au serieux)*

Hvad det er? Naa, jeg siger bare: Gud være lovet, at det ikke er mange Skridt igjen til Graven.

[48] **Kandidaten** *(rolig dampende paa sin Pibe)*

Ak, Vennen min, du overlever os alle.

Jomfruen *(ned i Haven; ser paa Kaffeboardet; retter paa et og andet)*

Dere er to Alen af et Stykke, Bertha og du. Der er ikke Alvor i nogen af dere. *(Træt.)* Jeg er for gammel til at more mig over Vrøvl længer.

Kandidaten *(paa hvem det mer og mer mærkes, at han har drukket)*

Du gammel! Nei Jomfru, du blir aldrig gammel, for du er et Element, du, ser du! Men hvad var det nu, som stod paa, mon Amie?

Jomfruen

Ingenting staar paa. Men din uendelige Sindsro irriterer mig. Kan du ikke ialfald vise, at du er til! Om man tog Livet af mig, du rørte ikke en Finger. *(Sætter sig; forandret.)* Ja, du smiler du! Aa Henrik, jeg er saa træt.

Kandidaten *(lægger Haanden beroligende paa hendes Skulder; hun læner Hovedet et Øieblik mod hans Arm)*

Ja, ja, Elementerne maa ogsaa hvile af og til, ser du.

Jomfruen *(retter sig)*

Aa, du er lig dig selv. Det er forresten sandt, der er Tider, da jeg føler uendelige Kræfter i mig; [49] men alt jeg rører ved, er saa skjørt. Alting viger unna og gaar istykker. Hvad skal man bruge sine Kræfter til. Der er ingen Trold med ti Hoveder længer!

Kandidaten

Nei, nu nøier vi os med mindre.

Jomfruen

Nu du, f. Eks.! Naa, overhodet dere Mænd – ak, dere er saa snille, og saa føielige og saa skjøre! Huttetu!

Kandidaten *(smilende)*

Min Ven, du skulde ta et beroligende Pulver. Men det var altsaa Bænkene – Komiteen kommer vel

snart. Men hør du – dette Barnehjemmet – naa ja, det er allright; men, gjør os for Himlens Skyld ikke fattige! Ingen fattig kommer ind i Valhal, ved du. Odin er streng i saa Maade. Praktisk Religion det, hvad? – for saa var der ingen fattige, dengang man trodde paa Odin, ser du.

Jomfruen

Din Hedning! Ved du ikke, at det er ligesaa vanskeligt for en rig at komme ind i Guds Rige, som for en Kamel at komme gjennem et Naaleøie.

[50] Kandidaten

Nei, den Trøst havde de da paa rede Haand de gode Kristne, da de gjorde Slaverne til Tiggere! Men tag det ikke saa bogstavelig, du – ikke rigtig saa bogstavelig, hvad ...

Jomfruen

Det gjør jeg heller ikke; for det siger Presten ogsaa. Men skal man kanske ikke gjøre godt ...

Kandidaten

Hvis man rækker det – bien! Men Hovedsagen er: Mindst muligt Vrøvl. Og fremfor alt: gjør ikke af Humanitet Slaverne til Tiggere.

Jomfruen

Spot ikke! Er det som Konsulent eller – Arving, du er bekymret?

Kandidaten

Pardon! Men der er noget ved at ha Brød, mener jeg; og det at være Slave, det ved du, jeg har en vis Svaghed for. Jeg er skabt til det jeg, ser du! Jeg er doven, og der er mange, som er det. Men du Alvilda, du er skabt til at være Herre du, for din Hjerne hviler aldrig. Du fordobler din Formue hvert tiende Aar – jeg blir træt bare af at tænke paa det! Jeg beundrer dig, for ingen kan [51] binde dig, hverken Prester eller Profeter! Jeg beundrer dig og kysser din smukke Fod; hvor den træder, der er mit *terra patria*!

Jomfruen

Bevares, hvor du er galant.

Kandidaten (*hed*)

Og tro du mig, naar ikke Tusender gjør som jeg, saa er det, fordi du er født i en gal Tid; for du har den kolde, klare Hjerne og den store Graadighed, som skaber de store Mordere – de store Verdenseventyr –

Jomfruen (*reiser sig*)

Er du blit gal?

Kandidaten

Tilgivelse! Men vi blir saa dumme alle ved Siden af dig. Jeg er stolt af dig! Om Jalousi kan der ikke være Tale! Ja, du er stor; men du mangler den sidste Tomme. (*Knipser sig paa Panden.*) Aa Herregud, det er bra, saa blir der Rum for Presten.

Jomfruen

Sludder! Lad mig komme ind og klæ mig; her kommer jo Gjæster.

[52] **Kandidaten**

Ja, det er *det*. Og oprigtig talt du – mellem os – saan Øie mod Øie: jeg befinder mig ikke rigtig vel i al denne Velgjørenheden. (*Bøier sig mod hende.*) Det klær os ikke du!

Jomfruen

Du har drukket. Det var tidligt.

Kandidaten

Jagu har jeg saa! Det er saa meget saant (*med nervøse Fingerbevægelser*) saant Fedt, som maa svælges ned! Tilgivelse for Slaven, hvad? – Nu skal vi ta Bænkene.

Jomfruen (*mod Huset*)

Ah, lad Bænkene være. Kom og hjælp mig!

Kandidaten

Med Støvlerne, hvad?

Jomfruen *(snur sig, smiler)*

Uforbederlig er du, Henrik. Nu, ja, med Støvlerne; du ved jo min Ryg er elendig!

Kandidaten *(truer)*

Alvilda, Alvilda, aldrig glemmer du, at den Fod engang er hugget i Marmor!

[53] **Jomfruen** *(kneisende, idet hun gaar foran ham)*

Nei, saa ofte har du da sagt mig, at dertil var den formet i Himlen. *(Han følger efter hende.)*

(Bertha kommer med et Blomsterglas fuldt af Roser og sætter det paa Kaffeboardet.)

Alf *(frem fra Høire)*

Naa er du der, Skøierunge! *(Vil ta hende om Halsen.)*

Bertha *(vrir sig fra ham)*

Jeg har saa travlt.

Alf

Det har du altid, naar jeg vil tale med dig. Du formelig flygter for mig. Og vi har da saa meget at tale sammen om nu, da vi snart skal sammen for altid – i det intimeste af alle Forhold ... Bertha ...

Bertha *(hjælpeløst)*

Ja siden, siden.

Alf

Det siger du altid. Men naar? Kom! Vær snil! *(Trækker hende med sig ned paa Bænken.)* Jeg søgte dig igaarftes; da havde jeg et Par gode Aftentimer ledige, og hvad var naturligere, end at jeg gjerne vilde tilbringe dem sammen med dig. Vi maa prøve at forstaa hverandre, Bertha, fuldt ud, nu, da ...

[54] **Bertha** *(vil løs)*

Nei, – de kan jo komme hvert Øieblik. Slip!

Alf *(slipper hende)*

Dette er stygt og utaknemmeligt af dig, Bertha. Jeg har jo næsten ikke talt med dig, siden vi blev forlovet. Og din gode Pleiemor, som har ordnet alt for os, saa vi kan gifte os nu og faa et godt Hjem – er dette Taknemmelighed mod hende, synes du? Vi holder jo alle saa meget af dig, og vil dig saa vel; men du er kold og mistroisk. *(Vil ta hendes Haand igjen.)* Husk du har bundet dig til mig for Livet, Bertha.

Bertha *(som har plukket Blomster af en Zirbusk; stanser pludselig og snur sig hurtig om mod ham)*

Jeg! Nei du; tænk dig om! Jeg er aldrig blit spurgt jeg, du!

Alf

Bertha! Lad ikke et tilfældigt daarligt Humør løbe af med dig. Du vil angre det. Jeg ved jo, du mener det ikke slig. Jeg er jo saa glad i dig, du store, uskikkelige, søde Unge! *(Tar hende hurtig ind til sig og kysser hende.)*

Bertha *(blussende rød)*

Huf, nei da! Pas det hvide Skjortebrystet dit! *(River sig voldsomt løs.)*

[55] **Kandidaten** *(paa Verandaen; lader som han ikke ser)*

Bertha! Bertha!

Bertha

Aa du da, du har da Brillerne paa Næsen, ser jeg.

Alf *(krænket og vred)*

Naar Gjæsterne er gaat, vil jeg tale med dig! Forstaar du! *(Hurtig ud)*

Bertha *(trækker paa Skulderen. Saasnart Alf er borte, gaar hun hurtig Kandidaten imøde og griber fat i hans Arm. I Oprør)*

Du, Kandidat, du kan jo Loven saa godt, du.

Kandidaten

Naada, skal du anlægge Proces?

Bertha

Vil du si mig en Ting?

Kandidaten

Hvis jeg kan.

Bertha (*ophidset*)

Naar en Pige er forlovet, og det er lyst i Kirken, og Brudekjolen næsten er færdig – blir hun straffet, hvis hun slaar op da?

[56] **Kandidaten**

Men Gud bevare dig vel, Barn ...

Bertha

Hys! Fly nu ikke og spør Jomfrua, som du pleier at gjøre – svar mig, hvordan tror du det gik?

Kandidaten

Er du splitter pinegal, Barn! (*Hjælpeløs.*) Den ... den – pene, brave Gutten, og ... og ...

Bertha

Huf, snak ikke saan ... jeg ved godt, hvad du synes.

Kandidaten

Ja, ja, Herregud, han er en smule pedantisk og lidt sygelig og saan, men ... men tænk paa Stillingen da, Barn. Vor fælles Jomfru Moder vil jo sørge for dere, og ...

Bertha

Ikke tøv nu! Du maa hjælpe mig! Du maa, hører du! Heller vil jeg gifte mig med dig, saa styg som du er – nu ved du det!

Kandidaten (*urolig*)

Tak skal du ha. Men ... men snille Barn ... det er lovlig sent dette du ... hvorfor i Alverden har du ...

[57] **Bertha**

Ja, ja, ja, jeg ved jo alt det der. Jeg har jo hundrede Gange forsøgt at sige det; men jeg faar aldrig Lov at snakke ud. Alf ved godt, at jeg ikke kan dette her, og du ogsaa – fy, det er stygt af dere allesammen! (*Slaar Hænderne for Ansigtet og græder.*)

Kandidaten (*klapper hende klodset paa Skulderen*)

Men kjære, Barn ... du skulde da før ... hvorfor har du ikke alvorlig –

Bertha (*hidsig*)

Jeg har ikke *turdet*; nu ved du det. For jeg har ogsaa været ræd hende – akkurat som du – og alle de andre. Men nu er jeg lige glad ... jeg *kan* ikke, jeg *vil* ikke! Hun kan slaa mig og hvad hun vil ... jeg vil heller dø.

Kandidaten

Du har Feber, Barn, du raser ...

Bertha

Aa, du ved godt, at jeg mener, hvad jeg siger.

Kandidaten

Ja, du siger hvad du mener forholdsvis ugeneret ialfald, det er vist.

[58] **Bertha** (*fast*)

Ja, du kan tro, det er Alvor. (*Knytter Haanden.*) Det *maa* ske, forstaar du! Og du kunde godt hjælpe mig du, og snakke med hende og si det, du rigtig mener – men du er ræd, stakkar! Fy, det er stygt af dig! Dere er imod mig alle – ingen, ingen vil hjælpe mig! (*Graater igjen; men tar sig sammen.*) Fy, for en Rædhare! (*Stemper med Foden, snur sig og gaar.*)

Pastoren (*er under sidste Replik kommet gjennem Grinden*)

Goddag, Goddag, Hr. Kandidat, Goddag Frøken Bertha. *(Bertha med et Kniks hurtig forbi ham og ud Grinden.)*

Kandidaten *(forvirret)*

Goddag, Hr. Pastor – velkommen! Nu skal jeg straks si Jomfruen til.

Pastoren

Nei, nei, jeg ber Dem; jeg er saa tidlig. Kommer lige fra Sygebesøg, og min Vei faldt her forbi. – Det er nok en vanskelig liden Dame, Frk. Bertha. Jeg maa i Sandhed beundre vor gode Venindes Taalmodighed. *(Nysgjerrig.)* Hun skal jo ligne Faderen? Der gaar Rygter om, at han ogsaa i sin Tid beredte Jomfruen adskillige Vanskeligheder? Kjendte De Sagfører Hald, Hr. Kandidat? – De ved, det var [59] før min Tid. Han døde nok Aaret før jeg kom hid til Bygden. Og Folk snakker saa meget ...

Kandidaten *(smilende)*

Nei, jeg havde ikke den Fornøielse at kjende Hr. Sagføreren; det var ogsaa før min Tid, Hr. Pastor.

Pastoren

Saa! En smuk Mand har han været efter Billedet at dømme. Folk vil vide, at Jomfru Linde sørged ... *(stanser pludselig forlegen, da Kandidaten ser ham med et skøieragtigt Smil i Øinene, mens han damper energisk.)*

(Fru Jul, Fru Rask og Fru Klem kommer i livlig Passiar gennem Grinden.)

Fru Jul *(viftende med Haanden)*

Goddag, Henriksen! Goddag, Hr. Pastor!

Kandidaten *(vifter med Piben)*

Aha! Velkommen!

Pastoren

Goddag, Frue! *(Gir Fru Jul Haanden.)* Goddag, mine Damer!

Fru Jul

Hvor er Alvilda?

[60] Kandidaten

Hun kommer vist straks. Nu, skal De ogsaa i Barnehjemmet, Fru Klem?

Fru Klem (*ung og smilende*)

Ja, De kan nok spørge om det, slig en Klods som jeg er.

Fru Jul (*betrægter Kaffebordet*)

Det var greie Mandfolk, som har Kaffebordet istand. (*Slaar ud med Haanden*) Slig skal det være! Ha, ha!

Pastoren

Altid lige spøgefuld, Frue. Hvordan lever Gemalen?

Fru Jul

Tak, som spør; jeg synes ligesom han er kommet sig lidt, siden jeg satte ham paa Havrevelling.

Kandidaten (*grøsser*)

Huf, stakkars Mand. Vil De ikke ta Plads, mine Damer. (*Fru Klem og Fru Rask sætter sig paa en Bænk, Kandidaten staar foran dem; konverserende:)* Deres Mand kommer vel, Fru Klem?

Fru Klem

Jo da, men ikke til Kaffe – han taaler ikke Kaffe.

[61] Fru Rask (*med et Blik paa Pastoren*)

Jeg trodde, det var bare Damerne, som skulde komme til Kaffe.

Pastoren

Ja, jeg ber Damerne undskylde; jeg kom fra Sygebesøg, og min Vei faldt her forbi.

Kandidaten (*ler*)

Og saa er Pastoren en Skjælm efter varme Vafler.

Fru Jul *(som har plukket en Rose og sat i Brystet)*

Vafler! Er De gal Mand, De som har daarlig Mave. De har vel prøvet det varme Omslag, vi snakked om?

Pastoren

Det har jeg, Frue, og jeg har takket Dem i mit stille Sind. Nu har jeg stadig vaadt om Maven – Dag og Nat. *(Fru Rask grøsser.)* Og det er forbausende, hvor det har virket *(pludselig forlegen)* forbausende, ja, hm ...

Fru Jul *(gemytlig)*

Der kan De se; det er ikke værst at være Venner med gamle erfarne Fruer. *(Til Kandidaten.)* Men hvor blir Alvilda af?

[62] Kandidaten

Hun har saa meget at staa i. Har vist saavidt faat Tid til at klæ sig.

Fru Rask

Ja, hun er storartet! Slig som hun styrer og steller hele denne store Bedriften. Der kan man se, hvor overflødige dere Mandfolk igrunden er! *(Kandidaten smiler og bukker.)*

Pastoren

Og dog er hun Kvinde fuldt ud. Ydmyg i sit Gudsforhold, og saa beskeden og enkel i al sin Færd. Bare dette, at hun ret og slet ønsker at kaldes «Jomfruen» – der er noget stort i det.

Kandidaten

Jagu – omforladelse, ja, det er stort, mener jeg, sandelig!

Fru Jul

Se der har vi hende. Goddag, Alvilda! *(Imod hende.)*

Jomfruen *(kommer enkelt og strengt klædt som i første Akt)*

Velkommen, mine Damer! Goddag og velkommen, Hr. Pastor! *(Gir ham Haanden; kysser Fru Jul og haandhilses saa paa de andre.)*

Fru Jul

Alf er her vel?

[63] **Jomfruen**

Han var her netop. *(En Pige med Kaffekanden.)* Værsgod! *(De sætter sig om Kaffebordet.)*

Pastoren

Vi talte netop om det store i at ha Hoved som en Mand og dog Hjerter som en sand Kvinde, slig som De, bedste Jomfru Linde.

Jomfruen *(smiler)*

De er fra en Tid, da Mændene endnu var galante, De Pastor. – Værsgod, mine Damer! *(Skjænker Kaffe.)*
En herlig Eftersommer vi har. Varmt som ved Sankte Hans.

Pastoren

Jah! Og er Eftersommeren først god, saa er den skjønnere end alle andre Aarstider.

(Bertha kommer; hilser.)

Damerne

Goddag, Frk. Bertha! – Aha, der har vi Bruden! – Goddag, Goddag!

Jomfruen

Kom her, Bertha og byd omkring!

(Bertha gjør saa.)

[64] **Fru Jul** *(kysser Bertha flyktig)*

Hvor har du gjort af Alf?

Bertha

Jeg ved ikke – han var her netop.

Fru Rask

Hvordan staar det til med den blege Kjæresten, da, Frøken; vi ser ham aldrig mer inde i Byen.

Bertha

Tak – han er vist – noksaa bra.

Fru Rask *(ler)*

Ja, mer skal man da ikke forlange af et Mandfolk. Jeg tror, de gaar med Mavebind allesammen snart.

(Alle ler med Undtagelse af Pastoren og)

Jomfruen *som bare smiler diskret med et lidet Glimt af Humor i Blikket, idet hun siger)*

Bedste Fru Rask, en Kop Kaffe til?

Fru Rask

Ja, tak, en fuld Kop, er De snil!

[65] Pastoren

Prenez garde aux enfants, mine Damer.

Fru Rask

Gud hjælpe den, som er Barn, naar hun skal gifte sig!

Jomfruen *(afværgende)*

En Vaffel, Hr. Pastor! De er varme.

Pastoren

Tak. Tusen Tak! Deiligt!

Kandidaten

Jeg maa gi Fru Rask Ret. Vi er en daarlig Race vi Mandfolk nu for Tiden. Vi fortjener sgu, saa inderlig vel alle de saltlagede Ris, vi har lavet til vore respektive ...

Pastoren

Naa, naa Kandidat! Vi! De og jeg, to gamle Ungkarle, vi ...

Kandidaten

Aah, aah, Hr. Pastor!

Fru Jul

Det er ingen Sag at være Ungkarl, naar man er saa heldig som du, Henriksen. Langkogt Mad ^[66] og huslig Hygge, naar du har Lyst paa *det*, og fri Fugl, naar du har Lyst paa *det*. Og saa Burdøren paa Gløt bestandig, saa du kan flyve ind igjen, naar du blir – sulten, havde jeg nær sagt. Ha, ha!

Pastoren

Ja, naar man er saa lykkelig at være Jomfru Lindes Pleiebarn!

Jomfruen

Sæt, der var Plads for et til, Pastor!

Pastoren

Ak, hvor er der Plads for den Graahaarede! Snart er det vel bare paa Kirkegaarden, det.

Jomfruen

Ak, Pastor, paa Kirkegaarden har jeg 7 Grave. Snak nu ikke om den ottende. Ja, for ogsaa Deres Grav blir min, Pastor.

Pastoren

Tak, bedste Veninde, det var smukt sagt af Dem! Jeg er en ensom Mand.

Kandidaten *(mer og mer lystig)*

Ja, ja, Hr. Pastor, kanske vi kan ende som Brødre. Ha, ha, ha; Burdøren paa Gløt, som Fru [67] Jul siger – naar jeg fløi ud, saa fløi De ind; ha, ha, ha!

Pastoren

De har altid en Skjælm bag Øret, De, Kandidat!

Kandidaten

Nei, nei, jeg er umulig, jeg, ser De. Det har sine gode Grunde, at jeg ikke har giftet mig.

Fru Rask

Det pleier gjerne ha det.

Kandidaten

Jeg taaler ikke at være sammen med et Menneske mer end høist to Dage ad Gangen. Jeg blir syg. Jeg skal aldrig glemme, da jeg engang gik med min bedste Ven over Fjeldet i tre Dage. Jeg haded ham!

Fru Klem

Fy da, Kandidat!

Kandidaten

De eneste lyse Øieblikke var om Kvelden, da han sa Godnat; men saa fik jeg ikke sove, fordi jeg hele Tiden laa og grued for det græsselige Øieblik, da han den næste Morgen skulde komme blid og udsovet og si Godmorgen, som om ingenting var.

[68] Fru Rask

Aa, hvor jeg forstaar Dem! Man blir styg indvendig.

Kandidaten

Styg! Gudbevare Dere vel; jeg skulde med den største Sindsro stegt ham over en langsom Ild.

Fru Klem

Naa, det maa jeg sige!

Kandidaten

Jeg gjorde det ikke, snille Frue. Nei; for der er Straf for alt Selvforsvar her i Landet, ser De! Jeg knytted pent Næverne i Bukselommerne og tordned og lynte paa Latin, for det forstod han ikke, Dyret!

Pastoren

De forkjæler vist ikke Deres Venner, Kandidat. Nei, saa kan jeg nok forstaa, at De ikke har giftet Dem. Og Fru Rask synes mig ogsaa –

Fru Rask (*overgivent*)

Aa, Hr. Pastor, der er mange Grunde til at gifte sig!

Pastoren

Saa – aa?

[69] Fru Rask

Ja da; det er ikke bare Moro at gaa hjemme og være pen Pige bestandig heller. Vi faar ogsaa Lyst til at spise Brystet paa Kyllingen engang, ser De.

(Bertha ler høit, blir forlegen og gaar ud.)

Pastoren

Bevares vel! Jeg er forfærdet over Dem, Frue. Men et Spøg, et andet Alvor: hvordan skal det gaa, naar Kvinderne mister Evnen og Viljen til at elske ...

Fru Rask (*ler*)

Velsigne Dem – er det noe andet vi vil da! Men hvem skal vi elske?

Kandidaten

Hvad siger De om at indføre nogen Zulukaffere, Frue.

Fru Rask

Det var ikke daarligt; men da maa vi ta dem, før Kulturen faar Tag i dem.

Pastoren *(reiser sig demonstrativt)*

Skal vi saa sige vor gode Værtinde Tak? Tusen Tak!

[70] **Kandidaten**

Og saa kanske en Pibe – til at svælge ned med, Pastor, hvad?

Pastoren

Jeg siger Tak. *(De gaar)*

(Damerne takker leende og snakkende for Kaffen. Bertha kommer fra Verandaen.)

Nils-Petter *(samtidig gjennem Grinden. De veksler et Blik. Han gaar fremover og bukker for Damerne.)*

Undskyld.

Jomfruen

Aha! De lar vente paa Dem, Fuldmægtig.

Nils-Petter

Der er et og andet paa en Gaard, som ikke kan opsættes, Jomfru ...

Jomfruen

Skjænk Kaffe for Fuldmægtigen, Bertha. Tag Plads!

Nils-Petter

Jeg har ikke Tid, ellers Tak. Det var bare en Besked til Gartneren, jeg skulde ...

(Bertha gaar.)

[71] **Jomfruen** *(reiser sig)*

Ja, mine Damer, er Dere forsynte, saa foreslaar jeg, at I tar en Tur i Drivhuset, mens jeg afgjør mine Forretninger.

(Alle reiser sig og takker.)

Fru Jul

Ja, Blomster er deiligt! Kom!

Fru Rask *(tar Fru Jul og Fru Klem under Armen)*

Ja, i det hele taget alt, som gror! Alt som sprætter og springer ud og vokser. *(De gaar henover.)* Der er ingenting i Verden saa tarveligt som Ufrugtbarhed.

(Jomfruen gaar opover nogle Skridt med Nils-Petter. Hun slaar ud med Haanden, siger noget sagte; men Nils-Petter trækker paa Skuldrene. Fru Rask (sænker Stemmen.)

Derfor synes jeg ogsaa, det er for galt med slig en velskabt Jomfru!

Fru Jul

Hys, er De gal! *(De gaar ud mellem Trærne.)*

(Jomfruen og Nils-Petter snur og kommer nedover; stanser.)

Jomfruen

Hvor var Hestene inat? Tror du jeg sov?

Nils-Petter

Hestene var paa Stalden i god Tid.

[72] **Jomfruen** *(i lynende Vrede)*

Husk, hvem du er, du Søn af min Husmand! Du, som ikke havde det du kunde skjule Skammen din med, da jeg tog dig op her paa Gaarden! Du – min Gaardsgut – *du ... du* lar mig – vente!

Nils-Petter (*først spagt*)

Herregud jeg ... ja jeg – (*modigere*) jeg ved ogsaa en, som har faat vente af og til! I det hele saa – er jeg kjed af at la mig kommandere. Du kunde ladt mig være ifred derover – – –

Jomfruen

Ti!

Nils-Petter (*hidsig; frækt*)

Nei jeg gjør ikke det – siden vi naa er kommet ind paa det, saa ...

Jomfruen (*afbrydende*)

Nu er det paa Tide du gaar; men først vil jeg si dig, at Hestene skal være paa Stalden Kl. 8, forstaar du. Og saa en Ting til. Jeg ber dig huske paa, at Bertha skal ha Bryllup om 14 Dage.

Nils-Petter

Sludder og Vrøvl farer du med, siger jeg! Hvad har jeg med Frøken Berthas Bryllup at gjøre! ^[73] Nu er jeg lei af dette. (*Frækt.*) La mig faa de 20 000, du vilde sikre mig, naar jeg kom tilbage – saa er vi kvit. – Lad mig faa mit, saa reiser jeg.

Jomfruen (*hvid af Sinne, lige ind paa ham*)

Dit! Ha, ha! Hvem eier Skjorten paa din Bag, du Stymper? (*Pastoren er under sidste Replik kommet ud paa Verandaen, stanser; slipper Piben i Gulvet af Forfærdelse. Nils-Petter ser Pastoren og gaar med et haanligt Smil gjennem Grinden. Jomfruen støtter sig mod en Bænkeryg, tar sig til Hjertet.*) Ah!

Pastoren (*med let skjælvende Stemme*)

Men ... men Jomfru Linde ... hvad ... (*hen til hende*) De er Syg.

Jomfruen (*med brudt Røst*)

Ja, Pastor, jeg er syg ... Hvis De vidste, hvad man maa taale, Hr. Pastor ... (*halvt grædende*) og det af dem,

man har gjort de største Velgjerninger imod. (*Lar sig glide ned paa Bænken.*)

Pastoren (*sætter sig hos hende*)

Dersom jeg forstaar Dem ret, er det ham – Deres Fuldmægtig, som ... Og – bedste Jomfru Linde – det gir mig Anledning til ... jeg vilde saa gjerne som Deres Ven ... De ved, alting misforstaaes i Verden. Har De ikke været en Smule ^[74] uforsigtig? Jeg mener – ja netop ligeoverfor ham. Det er jo saa, at Folk paa hans Dannelsesniveaa, *maa* man holde en Smule paa Afstand. – De er for *god*, bedste Veninde.

Jomfruen

Aa, Pastor – god! En Nar har jeg været! Jeg haabede, at i ham skulde jeg faa en ærlig Tjener; det var dog et ganske rimeligt Haab, Hr. Pastor! Et Menneske, man har hjulpet op af den sorteste Elendighed. Men hvad har man igjen? Og det er ikke bare ham! (*Reiser sig.*) Her spilles frækt bag min Ryg, Hr. Pastor! (*Atter svag.*) Naa; lad os ikke tale mer om det idag; jeg føler mig altfor syg og træt. Men en anden Gang, Hr. Pastor, vilde jeg saa gjerne tale med Dem. Jeg trænger Raad. Tro mig, det er ikke let for en enlig Kvinde. (*Rækker ham Haanden med et smerteligt Smil.*) Vil De snart komme igjen, Hr. Pastor? – De er jo min Sjælesørger og – min Ven.

Pastoren

Det er jeg, og intet skal være mig kjærere, Jomfru Linde. Men lad mig blot faa Lov ... bare et Ord; det er mig saa magtpaaliggende at faa sagt Dem det. Denne Fru Rask – ja lad mig sige det rent ud: det er mig en Pine at se Dem i hendes Selskab. Og i Barnehjemskomiteen *kan* hun dog umulig sidde. Det gir det hele et falskt Skjær af ^[75] noget – noget. Ja, De ved, den Slags løse Existenser bringer ingen sund Atmosfære med sig. Man mærker jo saa pinlig, hvor hun stadig synker dybere og dybere. Hun taler jo ikke engang dannet om Tingene længer – –. Denne lystige, frivole Tone – – – kan man ha Medlidenhed med saadant ...

Jomfruen

Det er sandt; hun generer ogsaa mig selvfølgelig! – Men hun er saa dygtig, Pastor, og saa skikkelig; det er bare Munden, hun ikke kan styre. Og hun har havt det vanskeligt, kan De tro.

Pastoren

Saa – aa?

Jomfruen

Da hun var færdig til at begynde – fik hun en Mand, som var færdig til at slutte.

Pastoren (*ser forbauset paa hende*)

Jeg ... jeg forstaar ikke ...

Jomfruen (*glemmer sin Svaghed; med slet dulgt Utaalmodighed*)

Og saa ved jeg ikke, jeg, Pastor; det kan være godt og bra nok med al den Dannelsen; men af og til synes jeg, at Folk «danner» ud baade Følelse og Natur i sig!

[76] **Pastoren** (*usikker*)

Men bedste Jomfru Linde, De kan ikke mene, hvad De der siger. Det er jo en Uhyrlighed! Jeg har stundom saa vanskelig for at følge Deres Tankegang, skjønt jeg jo føler, at den bunder i det samme som min.

Jomfruen (*rækker ham smilende Haanden*)

Naa, Pastor, De skal ikke ta saa alvorlig alt, hvad en dum Kvinde kan finde paa at si ... (*Med mildt Koketteri.*) Vi er uskikkelige, vi Kvinder, Pastor; men saa tar vi saa gjerne den Revselse, vi fortjener. Ja, kjære Pastor, saa venter jeg Dem *snart*.

Pastoren

Saa gjerne! Det skal jeg ... men dette maa vi tilbage til.

Jomfruen

Siden Pastor. Nu er jeg saa træt.

Pastoren

Javist, javist. Ja, ja, saa gaar jeg op til Kandidaten saa længe og faar stoppet min Pibe. Farvel saa længe, kjære Jomfru Linde!

Jomfruen

Paa Gjensyn!

[77] **Maren Kokke** (*kommer, tørrer Hænderne paa sit store, hvide Forklæde*)

Ja, naa er Gjødkalven flaad og fiks færdig, Jomfru. Skal'n hel til Byen?

Jomfruen (*utaalmodig*)

Ja, afsted med den! Nu er jeg lei af Kalv – baade stegt og kogt.

Maren

Jaja. (*Vil gaa*)

Jomfruen (*reiser sig*)

Nei! Hør her, Maren, – send Bagparten til Presten. Men idag! Forstaar du?

Maren

Aa, saa naa! Ja vel. Skal saa. (*Ud Grinden.*)

(Jomfruen ind over Verandaen.)

(Scenen staar tom nogle Øieblikke, saa kommer Fru Jul, Fru Rask og Fru Klem fra Høire.)

Fru Klem

Ja, jeg skjønner mig ikke noget videre paa det, jeg; men dette at vi skulde opmuntre Usædeligheden med at bygge et Barnehjem ...

Fru Rask

Om nu saa var, havde jeg nær sagt.

[78] **Fru Klem**

Nei, ved De hvad, Fru Rask ...

Fru Rask

Ja, skulde ikke en sterk, frisk Kvinde kunne faa et Barn uden saa meget Vrøvl da! Mange kan godt undvære en Mand; men ingen kan undvære et Barn.

Fru Jul

Fy da, som De snakker! Sandelig om jeg vilde undvære Manden min for alt i Verden, saa skral som han er.

Fru Rask

Nei, *han* gjør da vist akkurat hvad De vil.

Fru Jul (*muntert*)

Ja, stakkar, hvad skulde han ellers gjøre. For Tiden er han paa Havresuppe. Huh, den blege Suppetallerkenen paa Sengen om Morgenens! (*Fortrolig.*) Ved Dere hvad? Jeg faar saa frygtelig Lyst paa Bif, jeg – (*ler*) med dygtig Peber paa! Ha, ha, ha! Apropos Suppe forresten! Dere kan tro, jeg har en ekstra Opskrift paa Fuglesuppe, som Dere – unter uns – kan koge paa Kanin. Bare et stort Glas gammel Graves tilslut, (*smatter*) saa er det ikke *en*, som skjønner det.

[79] Fru Rask

Graves! Det taaler vel ikke Deres Mand?

Fru Jul

Nei, stakkar; overhovedet ikke Vin! Han er en Helgen!

Fru Rask (*smiler*)

En træt Helgen! Aa Gud, for en Komedie Dere! Vi gaar og sparer og sparer op vor Ungdom og Kraft, til den store Dag kommer – og saa! – Ak nei, vi var dumme, som ikke moret os i vor Ungdom, som vore Brødre og Fædre!

Fru Klem

Aa fy, hvor Dere snakker. Om ikke Manden min havde et Haar paa Hodet, om han var aldrig saa træt og aldrig saa meget saan Helgen, som Dere kalder det, saa var han det deiligste paa Jorden! Han er som et lidet Barn og alligevel som et stort, stort, deiligt Menneske! Aa, Dere har aldrig elsket! For da er man bare, bare ydmyg!

Fru Jul

Saan skal det være, ja. Der kan De høre, Fru Rask!

[80] Fru Klem

Helt fra det vidunderlige Øieblik, da han blev *min Mand*, har jeg bare Lyst til at ligge paa Knæ og takke. For jeg elsker, elsker, elsker den søde Manden min!

Fru Rask

Hvor længe har De været gift, Fru Klem?

Fru Klem

Ti Uger akkurat. Og jeg er saa lykkelig! Det er som en Rus!

Fru Rask

Ak ja! De ti første Uger er en Rus, de ti første Aar en Kamp –

Fru Jul

Og de næste ti Aar sover man ud.

Fru Rask

Ja, da lyder formodentlig den daglige Bulletin: Rolig Søvn med normale Drømme!

Fru Klem

Aa fy, hvor stygt Dere snakker! Nei, aldrig, aldrig har Dere elsket!

Fru Rask

Der er Undtagelser, Fru Klem ...

[81] Fru Jul

Ja, da er vi Undtagelse! For om vi blir hundrede Aar, saa blir det ikke anderledes.

Fru Rask

Lad os haabe det, lille, søde Fru Klem! Ak! Man skal ha Barn i sin Ungdom, mens man er dum og forelsket og siden ...

Fru Klem

Aa gid, tænk om nogen hørte Dem!

Fru Rask

– Siden, naar man blir gammel og klok, kan man ta sig en gammel, klok Ven. En for Aanden og en for Haanden. Hvad ved Mændene om sine Børn andet, end at de skriger og koster Penge. Og saan en ældre, hyggelig Ven er det deiligste paa Jorden næsten; men de er ikke til at faa Smaabarn med.

Fru Jul

Hys, hys – nei, det er i det hele svært indviklet. – Men hvor blir Herrerne af?

Fru Rask (*uvorren*)

Se paa alle os sterke, vakre Kvinder – ja, jeg siger vakre uden at blunke –; vi har da Haar paa [82] Hode, og Blod i Aarerne! Se paa os, naar vi unge og forventningsfulde staar og gaber som graadige Spurvunger ud mod det forjættede Land ...

Fru Jul (*leende*)

Og hvad er det saa, vi faar i Næbbet mener De? Nei De er udmerket.

Fru Klem

Gid nei, nu gaar jeg. Sæt, at nogen lurte bag Buskene her!

Fru Rask (*kaad*)

Og se paa Manden – vort forjættede Land, ha, ha! Ak, mine Venner, den som fik opleve Reaktionen!

Fru Klem

Fy, for en rædsomt uskikkelig Dame!

Fru Jul (*tørre Øinene*)

Ha, ha; fy skamme Dem forresten! (*De følges under det sidste ind over Verandaen.*)

(*Sagfører Klem, Doktoren og Adjunkten kommer gennem Grinden.*)

Doktoren

Gud ved, hvor vore Damer er!

[83] **Klem**

Ja, min Kone er sikkert paa Pletten; hun fór ud, før en vis Mand fik Skoene paa sig idag.

Doktoren

Ja, dersom Deres Kone har Halvparten saa godt Sovehjerte som min, Sagfører Klem, saa kan hun sgu gjerne staa tidlig op. Min Kone sover den ganske Nat, saa Gud sig forbarme.

Klem

Min ogsaa!

Adjunkten (*meget nærsynt*)

End min da! Hun sover som et Murmeldyr, mens jeg ...

Doktoren

End jeg da!

Klem

Og jeg! Mine Herrer, jeg sover simpelthen aldrig; det er det rene Martyrium.

Doktoren

Min Kone har maattet flytte sin Seng ud i et andet Værelse. (*Holder Haanden for Munden; fortrolig.*) Hun snorker nemlig.

[84] Adjunkten

Det var da mærkeligt, som det stemmer; det gjør min ogsaa! Men hun paastaar naturligvis, at det er mig!

Doktoren

Naturligvis!

Adjunkten

Det var da mærkværdigt, som det stemmer det er ... der er ... noget saa irriterende ved slig Sundhed ... Aha, der har vi Jomfruen.

Jomfruen (*ud paa Verandaen*)

Velkommen, mine Herrer! Vær saa god; – Retten er sat, vi venter bare paa Herrerne. Hvad kan vi stakkels Kvinder gjøre!

(Herrerne gaar hilsende op paa Verandaen.)

Klem

Naa, naa ... men Spøg tilside, Sagen er jo i god Gjænge?

Jomfruen

Jeg tror nok, at Hjemmet er sikret, mine Herrer – med Deres Tilladelse.

Doktoren

Ser vi det! Gratulerer, gratulerer! (*Gaar ind.*)

[85] Adjunkten (*idet han bukker dybt*)

Jomfru Lindes Minde – hvad?

Jomfruen (*smilende med en Haandbevægelse mod Døren*)

Mine Herrer!

(Alle ind.)

Henriksen *(kommer med et Papir i Haanden)*

Aa du, et Øieblik. Undskyld, mine Herrer. En Smule Forretningskonference ...

Jomfruen *(blir tilbage med ham; efter Herrerne)*

Undskyld mig et Øieblik. *(Til Henriksen.)* Naa?

Henriksen

Det er Bud paa Skogen. Godt Bud. Godseier Birk.

Jomfruen

Hvor meget?

Henriksen

Seksti Tusen.

Jomfruen *(ser op)*

Ja, det var godt.

[86] Henriksen

Storartet. Vi slaar selvfølgelig til.

Jomfruen *(grunder)*

Da har Skogen større Værd. Han ved, hvad gjør.

Henriksen

Selvfølgelig har den Værd; men ...

Jomfruen

Langt større end den budte Sum ... Selvfølgelig.

Henriksen

Men kontante Penge. Og husk den besværlige Drift. Dette er enestaaende heldigt.

Jomfruen *(ser overlegen paa ham)*

Jeg købte Skogen mod dit Raad.

Henriksen

Ja, det ved Gud.

Jomfruen *(afgjørende)*

Jeg beholder den ogsaa mod dit Raad.

[87] Henriksen

Du er gal. Husk det anstrengende og vanskelige Bestyr! Du kjender jo ikke engang Skogen.

Jomfruen

Men jeg vil lære den at kjende. Kan Birk købe den, saa kan jeg beholde den, det er klart. Telegrafer:
Jomfru Linde sælger ikke. (Fra ham.)

Henriksen

Er det dit sidste Ord?

Jomfruen

Ja, det kan du bande paa. *(Ind.)*

(Henriksen trækker paa Skuldrene og følger hende.)

Tredje Akt

Gamle Marjas Hytte. Tømmervægge. Dør til Svalen i Baggrunden. Til Venstre Dør til Køkkenet. Midt paa venstre Væg stor Jernovn. I Ovnens nederste Etage staar en Kobberkaffekjedel. I høire Hjørne bred Seng med hjemmevævet, blaat Omhæng. Længere fremme paa høire Væg firkantet Vindu med simpelt Halvgardin og Blomster. Under Vinduet en blaamalet «Slagbænk» med Pinderyg; foran denne Klaffebord med slidt, blaa Maling. Under Ovnens Ved og Kvist. Ved Ovnens sidder Marja og karer Uld.

Marja *(synger til en enstonig, gammel Melodi)*

Ved Vintertide,
da ondt maa lide
den Fattigmand.
Ei Uld at slide,
ei Brød at bide,
saa haver han.

Men paa Gud Fader
sig trygt forlader
den Fatigmand,
[89] og trøstig venter
til Gud ham henter
fra Armod's Land.

(Det banker. Marja snur sig mod Døren.)

Aa, værsgod.

Bertha *(ind. Hun er iført en mørk, sid Kaabe og en sort, liden Hat)*

Gokvæld, Marja!

Marja *(reiser sig; gaar imod Bertha)*

Aanei, Gokvæld! Er det Frøkna? Det blei saa seint. Er De – aleine? Og gaaendes, mener jeg?

Bertha *(stille og bleg)*

Ja.

Marja *(med et hurtigt Blik)*

Han var vel for vild Svarte-Folen ligevel, kanske?

Bertha

Aa, det var jo bare Galskab det. – Huf, jeg er saa forfærdelig træt, Marja. *(Sætter sig paa Krakken ved Ovnens.)*

Marja

Ja sandelig, ser ikke Frøkna reint tufs ud. Det er saa surt ikvæld ogsaa, saa. Jeg har holdt Kjedlen varm paa Vona.

[90] **Bertha**

Det var deiligt, Marja. Jeg forstaar ikke – jeg fryser formelig.

Marja *(sætter frem paa Bordet)*

Ja, se det. Jeg har sandelig lagt en Pinde i Ovnens, jeg; det faar ikke hjælpe, om det bare er September Maaned aldrig saa mye.

Bertha

Aa ja, her er saa godt og lunt hos dig, Marja ... jeg tror, jeg faar ta af mig lidt.

Marja

Ja, kom naa her med Kaapa. *(Tar Kaaben fra hende og lægger den paa Sengen.)* Men aassen er det med Føtterne? Dere er naa vel endelig ikke vaat paa Føtterne? La mig kjende. *(Vil ha fat i Berthas ene Fod.)*

Bertha

Nei tak da, Marja, det er jo ganske tørt ude.

Marja

Ja, ja. *(Putter et Par Vedtrær i Ovnens.)*

Bertha *(ser paa Marja)*

Hvor deiligt det var at komme ind til dig lidt, Marja. Naar jeg sidder her paa denne Krakken og ser dig gaa slig og smaastelle, da er det, som [91] jeg var barn igjen. Kan du huske, hvor ofte jeg sad her og legte med Spolekurven din.

Marja (*vugger paa Hovedet*)

Om jeg huser det? (*Sætter sig paa Stolen sin.*)

Bertha

Og saa sang du saanne gamle, rare Viser for mig. (*Varmt og vemodig.*) Det var det bedste, jeg vidste, at være her hos dig, Marja.

Marja (*ser paa hende*)

Ja, større Hygge hadde ikke jeg heller, Frøken, end naar Vesle-Bertha kom og vilde høre Eventyr og Viser.

Bertha

Hvorfor kan du ikke sige Bertha, nu som dengangen, Marja. Det er ligesom du slet ikke bryr dig om mig længer, naar du siger Frøken – og det *maa* du, Marja.

Marja

Men ... men ... ja, saa død og snyte – forlate mi Synd – trur jeg ikke hu graater. (*Reiser sig.*) Men Herregud, De er ikke lik Dere ikvæld ... (*gaar hen og lægger Handen paa hendes Hoved*) ... Du er naa vel aldrig klein Berthamor.

[92] **Bertha**

Nei da, Marja ... det er ingenting; jeg er bare saa – –. Aa, hvor jeg glæder mig til den Kaffen. (*Reiser sig.*)

Marja (*ivrig*)

Nei, naa trur jeg det spøger; sidder jeg ikke her og glemmer hele Kaffen igjen.

Bertha (*gaar hen og sætter sig paa Bænken*)

Ved du hvad jeg vilde ønske, Marja?

Marja (*stiller med Kaffen*)

Aa, det kunde vel være mangt det; men jamen – – –

Bertha

Jeg vilde ønske, at jeg var *dit* Barn; at du var min rigtige Mor, og vi kunde leve sammen alene; men da maatte Stuen din ligge langt, langt herfra, saa ingen anden kunde finde os, end de vi selv vilde ... (*smiler*) i Blaaland, Marja.

Marja

Aa du og du – i Blaaland ja; det var et Land du snakked mye om, det, da du var liden. Ja, ja, ja, det var dengangen det. Drik naa, mens han er god og varm.

[93] **Bertha**

Tak. Ja, did kunde jeg komme naar jeg vilde, dengang. Jeg bare satte Tommeltotterne i Ørene og Pegefingern paa Øinene og snudde mig i Ring – fort, fort, fort; og saa kasted jeg mig ende ned og sa exe, vexe, hex, pex, og saa var jeg i Blaaland.

Marja

Aa ja, jeg maatte vel sidde og høre lange Stunder paa Eventyr fra Blaaland.

Bertha (*smager paa Kaffen og glemmer den igjen*)

Jeg kaldte det saa, fordi alt blev blaat for Øinene mine, ser du, Skogen og Fjeldene og Sjøen. Jeg lukked ikke Øinene op; men jeg saa det alligevel; – aa ja, hvor glad jeg var, naar de voksne glemte mig, og det gjorde de ofte – lange Tider; og da reiste jeg til Blaaland.

Marja

Spis naa, og drik.

Bertha (*tar distait en Vaffel*)

Nam, nam, deilige Marjavafler! Og saa du; husker du Sørensen, den vesle Kalven min, som jeg opkaldte efter Schweizer-Sørensen. Du ved, jeg sørged saa, da Schweizer-Sørensen reiste til [94] Danmark igjen; for i Fjøset hos ham var det eneste Sted, det var deiligt at være foruden i Blaaland – ja, og saa her

hos dig.

Marja (*rugger*)

Ja, ja, du!

Bertha

Og saa laa vi ude i Engen, og saa bandt jeg Kranser af blaa Blomster og satte om Halsen paa Kalven min – (*smiler*) Kalve-Sørensen kaldte vi ham, kan du huske! Og saa satte den Mulen op i Ansigtet mit og pusted, saa det krisled mig, og saa lo vi, og saa reiste vi til Blaaland sammen. Men Sørensen sovned gjerne paa den lange Reisen, han Stakkar.

Marja

Aa du og du for Eventyr!

Bertha (*hviler Hovedet træet i Hænderne*)

Nu kan jeg aldrig reise til Blaaland længer, Marja!

Marja (*lægger sin Haand paa Berthas Arm*)

Hør naa her. – Trur du kanske ikke jeg ser, at – – jeg ser nok, at det er noe, som er vondt for Berthamor naa ...

[95] Bertha (*klynger sig nervøst til Marjas Haand*)

Aa, spør mig ikke, Marja. (*Pludselig.*) Aa, sæt dig bort til Ovnens og syng den gamle Visen for mig, Marja ... den, som du lærte, da du var ung, deroppe i Fjeldbygden! Det er saa længe, siden du sang for mig, Marja – aa gjør det! Vil du?

Marja (*sukker og gaar fra hende*)

Kan sagtens freste. Men det blir saa skralt med Maalet mit naa. (*Tørrer Øinene med Forklædesnippen.*) Det er liksom det ruster bort.

Bertha

Aa nei da, Marja. Ingen synger slig som du. Det er ligesom langt, langt bortefra.

Marja (*ryster paa Hovedet*)

Aa Gud beres!

(Sætter sig; karer og synger stille, stemningsfuldt med uforanderligt Ansigtsudtryk.)

Liti Kersti ho var seg so liti eit Viv,
Bronfofen rinder lett.
Ho kunne 'kje raade sit unge Liv,
med' det regner og det blæs.
For nordan under Fjøllo
der leikar det.

[96] Liti Kersti ho var seg so liti ei Brur,
Bronfofen rinder lett.
Ho kunne 'kje Nyklam i Laasanne snu,
med' det regner og det blæs.
For nordan under Fjøllo
der leikar det.

Liti Kersti ho sat seg i Veven saa fin,
Bronfofen rinder lett.
Kvi renne det Mjølkk utor Brystine din',
med' det regner og det blæs.
For nordan under Fjøllo
der leikar det.

Aa d' er no ikkje Mjølkk, om det synest so,
Bronfofen rinder lett.
Men det er den Mjøden eg drak igaar,
med' det regner og det blæs.
For nordan under Fjøllo
der leikar det.

Dei tvo Ting dei er no kvora're olik,
Bronfofen rinder lett.
For Mjøden er bron, men Mjølki er kvit
med' det regner og det blæs.
For nordan under Fjøllo
der leikar det.

[97] Aa det nyttar ikkje lenger aa dylja for deg;
Bronfofen rinder lett.

Bergekongen nord han hev lokka meg,
med' det regner og det blæs.
For nordan under Fjøllo,
der leikar det.

Bertha *(afbryder Marja)*

Aa nei ... aa nei, ikke idag alligevel, Marja. *(Brister i Graad.)*

Marja *(stanser forfærdet; op)*

Men Jøssenam! Aa nei kjære, vene, aassen er det med dig? *(Gaar bort og lægger Haanden paa hendes Skulder og søger at faa se hende i Øinene.)*

Bertha *(tar pludselig Marjas Haand)*

Aa ja, Marja, det er det, ser du, at ... Jeg tør næsten ikke si det høit, ser du, for jeg ved ikke ud og ind længer; men hvis jeg bare kunde slippe at gaa derop mer! *(Bøier sig over Marjas Haand og græder.)*

Marja

Men Jøssenam ...

Bertha *(bekjæmper sig)*

Det er saa galt som det kan være, Marja; for det er jo lyst i Kirken og alting; men jeg kan ikke ...

[98] **Marja** *(støtter sig mod Bordkanten)*

Aa kors, aa kors ...

Bertha

Og saa har jeg ingen at snakke med; der er ingen, som kan hjælpe mig, for de er saa rædde allesammen. Men nu er det gjort. Og nu er det saa forfærdeligt at gaa derop igjen ... Der er nogen i Svalen! Aa lad mig gaa ind i Kammerset, Marja ... *(Idetsamme aabnes Døren paa Glytt og Fanny stikker Hovedet ind.)*

Fanny

Goddag. Omforladelse, men er dette den rette Veien til Raby?

Marja

Jo-o – det er da det ...

Fanny *(stirrer paa Bertha, som netop har reist sig og har seet spændt mod Døren med Angst i alle Miner)*

Aa! Bertha!

Bertha *(mod hende)*

Fanny!

(Fanny kaster sig voldsomt om Berthas Hals og hulker. Bertha græder stille.)

Marja

Aa nei, aa nei! *(Tørrer Øinene med Forklædesnippen.)* Aa nei, aa nei! *(Trækker sig bortover mod Kammersdøren.)* Aa Herregud! *(Gaar sagte ud, uden at de to lægger Mærke til hende.)*

[99] **Bertha** *(efter nogle Sekunder; sagte med let dirrende Stemme)*

Men kjære – kommer du nu – saa sent *(Fanny bare nikker og græder.)* Vi vented dig i Formiddag.

Fanny

Ja, men ...

Bertha

Nei kjære, du maa ikke ... aa nei, hvor stor du er blit. Hvorfor kommer du saa sent.

Fanny *(prøver at stanse sin Graad)*

Jeg blev ikke – færdig.

Bertha

Har du gaat hele veien?

Fanny

Ja.

Bertha

Ganske alene?

Fanny

Nei – Mor fulgte mig – til Korsveien; og der blev vi saa længe. (*Graater igjen.*)

Bertha (*sky*)

Mor?

[100] **Fanny** (*ser paa Bertha*)

Jeg tror næsten hun sidder der endda.

Bertha (*snur sig bort*)

Saa.

Fanny (*pludselig indtrængende*)

Aa, Bertha, bli med til Mor! Jeg – – jeg – – aa, jeg kan ikke gaa fra Mor alligevel!

Bertha (*hvisker*)

Mor! Nei, nei, vær nu fornuftig! ... Det vil bare bli vondt, det, ved du. (*Gaar fra hende; nervøst.*) Imorgen skjønner du nok det. (*Hen til hende igjen.*) Da skal vi ud og se paa Hestene, ser du, og Fjøset med de fyrretyve fede Kjørene, og Kalvene, som danser i Bingen, saa du kan sprække af Latter! Herregud, du er da ikke noe Pattebarn, vel!

Fanny

Aa, men du ved ikke, hvor vondt det er.

Bertha (*med en utaalmodig Bevægelse; ophidset*)

Sludder ... Mor vil det jo selv! du rømmer jo ikke ... Mor vilde jo bli fortvilet, kan du vide, hvis du nu kom tilbage; hun har jo mere end [101] nok med sig selv, Mor. Husk paa, en saan stor, lang Pige som du skal ha baade Mad og Klær og ... og det er da vist længe til du selv kan skaffe dig noget ...

Fanny (*spag*)

Ja, det er det nok.

Bertha

Ja, der kan du se. Saa er du bare til Byrde for Mor, da, skjønner du. Og kommer du til Jomfruen, saa blir du *vel* forsørget, det kan du bande paa.

Fanny (*trækker sig tilbage*)

Du er saa underlig. (*Ser paa Bertha; i pludseligt Udbrud.*) Aa, hun har været slem imod dig, Bertha!

Bertha (*gaar op og ned*)

Nei da, hun har aldrig slaat mig, og aldrig har jeg sultet heller.

Fanny

Aa nei, men ...

Bertha (*febrilsk*)

Og Klær har jeg, og de som solide er! – Du skulde se Brudekjolen!

[102] **Fanny** (*nærmer sig og ser paa hende; blødt*)

Aa ja, tænk du, som ...

Bertha

Den er af Silke, og saa tyk, at den staar af sig Selv. (*Fanny trækker sig stødt tilbage uden rigtig at forstaa. Bertha forandret; tar Fannys Haand.*) Bry dig ikke om mig, Fanny; jeg er saan jeg, ser du ... (*svælger Graaden*) jeg er blit saan. (*Ligesom undskyldende.*) Jeg har været saa alene – helt siden den Dagen ... den Dagen – jeg husker den Dagen, de tog mig fra Mor, jeg, ser du ... men især siden Far døde, har jeg ... (*Græder stille.*)

Fanny

Aa stakkars Bertha!

Bertha

Du var saa liden du da. *(Pause.)* Men kjære, du er da vist træt. Kom og sæt dig. *(De sætter sig. Bertha ser paa Fanny.)* Husker du Far, Fanny?

Fanny *(ivrig)*

Ja, fra en Gang – en Gang, han var hjemme hos Mor og mig.

Bertha *(som holder Fannys Haand)*

Det er længe, længe siden!

[103] Fanny

Ja, jeg var vist bare fem Aar; men jeg husker det saa godt. Han var kommet reisende og bodde paa Havanders Hotel, og saa kom han hjem – aa, saa underlig, som han var, da han hilste paa mig; han kyssed mig ikke; men bare dasked mig paa Kindet og sa jeg var blit stor. Og saa blev jeg sendt ud.

Bertha

Saa snakked han med Mor da?

Fanny

Ja, længe. Og da jeg kom ind igjen, saa –

Bertha

Saa?

Fanny

Saa graat Mor ... *(snufser)* og saa gik hun ud.

(Liden Pause.)

Bertha *(stille)*

Hvad sa Far til dig da?

Fanny

Han sa ingenting straks. Han bare strøg mig over Panden og bøied Hode mit bagover og saa paa mig, og saa sa han: du ligner din Mor, sa han, *(med myg, bristende Stemme)* og da var han saa bedrøvet i Øinene, ... aassaa begyndte jeg at graate ... *(Tørrer Øinene og pudser Næsen. Bertha stryger Fanny over Haaret, mens Taarerne triller nedover hendes Ansigt. Efter en Pause.)* [104] Men saa med engang, saa sa han – akkurat saan som du for lidt siden: nei, nei, nei, ikke noe Sludder – sa han; og saa spurgte han, hvordan det gik paa Skolen.

Bertha *(om lidt)*

Og saa?

Fanny

Saa gik han saa svært fort.

Bertha

Og du traf ham ikke mer.

Fanny

Nei, aldrig. Men da han var død, da drømte jeg saa ofte, at jeg saa ham paa Ligstraa; og altid laa han med den store, sorte Flos hatten paa, som han havde dengang jeg saa ham; og saa var Øinene aabne og sorte som Kul. *(Stirrer frem for sig.)*

Bertha *(reiser sig)*

Huf, nei da. *(Gaar taus op og ned.)* Du ... jeg tror alligevel ...

Fanny *(ser paa hende)*

Hvad mener du?

[105] **Bertha**

Jeg tror ikke du passer her alligevel. Jeg tror ... jeg tror alligevel, du maa tilbage til Mor!

Fanny *(op)*

Aa ja ... aa ja, lad mig faa Lov til det!

Bertha

Det er saa meget rart her, ser du, og – netop i disse Dage ... Ingen har jo set dig; du har jo ikke endnu faat Løkken om Halsen, du.

Fanny *(tar ømt omkring hende)*

Aa, Bertha!

Bertha

Saaanne Barn som vi, ser du ... vi hører intetsteds hjemme vi!

Fanny

Du skulde vært hos Mor, du!

Bertha

Aa nei da. Der var jo ikke Far, der.

Fanny

Aa, hvorfor tror du ikke Mor og Far kunde være sammen, Bertha.

[106] **Bertha**

Snak aldrig om det. *(Febrilsk.)* Men den, som gifter sig, naar han ikke elsker slig at han aldrig, aldrig kan skilles, maa dø. Husk paa det ... men nu skal jeg bede gamle Marja gjemme dig inat; og saa skal du faa sidde paa indover med Melkemanden imorgen, og ingen skal faa vide, du har været her. For Melkemanden er min Ven, han, ser du.

Fanny

Naar du bare kunde bli med, Bertha?

Bertha

Jeg! Aa nei. Men kanske – kanske jeg snart skal besøge dig.

Fanny

Aa ja, kjære, gjør det! Er det sikkert, at du gjør det? Nu er det saa vondt at gaa fra dig ogsaa, ser du.

Bertha (*halvt bortvendt*)

Ja det ... det er ikke morsomt, men – du ved, vi sees nok igjen ... Jeg vilde jo saa gjerne, ser du, men – Mor, hun kjender jo ikke mig, og – jeg kjender jo ikke hende, jeg heller ...

Fanny

Aa stakkars Mor, hun har længtet saa efter dig, kan du tro. Hun er mere glad i dig end i mig – ja sommetider har jeg været rent jaloux.

[107] **Bertha**

Mor? Hm, jeg tænkte hun var glad, hun var kvit mig, jeg.

Fanny

Aa fy, Bertha! Og Mor, som har grædt saa meget, fordi du var borte.

Bertha (*ophidset*)

Men hvorfor tog hun mig ikke med sig, den Gangen jeg var liden da, – den Gangen hun var her og vilde se mig. Slig som jeg tigged ... (*Graaden vil op.*)

Fanny

Aa du ved ikke, hvordan vi har havt det, du. Vi havde bare én Seng, ser du, og mange Gange saa ... saa var det saa svært vanskelig, ser du; for Far sendte os ingenting, og Mor var saa syg. – Du maa ikke tro det om Mor, Bertha!

Bertha

Da Mor var reist den Gangen, vilde jeg kaste mig i Dammen. Jeg var rasende af Sorg. Aldrig, aldrig kan jeg glemme det. Og da de andre sa, at Mor var kold og – meget andet ogsaa, – saa trodde jeg det – Hys der er nogen udenfor, kom! *(Tar Fannys Haand.)* Ingen maa se dig. Vi gaar ind i ^[108] Kjøkkenet til Marja; du kan trænge lidt Mad ogsaa. *(Hurtig ud til Venstre med Fanny.)*

(Scenen staar tom nogle Øieblikke. Der bankes en og to Gange, saa aabnes Døren og Nils-Petter kommer ind. Han er jagtklædt. Kraftig, staut Skikkelse. Mørkt Haar og Skjæg.)

Bertha *(ser ind fra Venstre. Saa hurtig frem og lukker Døren efter sig)*

Aa Gudskelov! Jeg har ventet saa! *(Mod ham.)* Nu er det gjort. Jeg er fri! *(Da han ikke straks svarer.)* Jeg er fri, forstaar du!

Nils-Petter

Men har du virkelig ...

Bertha *(jublende)*

Endelig! Tror du jeg er ræd! Ikke for noget i Verden, ikke for noget, naar jeg bare er hos dig! Nu vil vi glemme alting, glemme, glemme; for det *kan* vi, naar vi *vil*! – Men hvorfor ... Du ser jo næsten forskrækket ud? Forstaar du mig ikke? Jeg har skrevet til Alf, skjønner du, at jeg aldrig kan gifte mig med ham, at de heller skal faa ta mit Liv! Forstaar du mig ikke, Nils-Petter? *(Ser ræd paa ham.)*

Nils-Petter

Jo, – jo, men ...

Bertha

Der er ikke noe men, da, skjønner du! Det er bare dig i hele Verden! Hjælp mig da, Nils-Petter! ^[109] Lad os glemme! *(Voldsomt ind til ham.)* Jeg er din! ... Aa tag mig med dig langt, langt bort!

Nils-Petter *(tar fast omkring hende)*

Aa ja, naar vi bare kunde storme over Prærierne sammen!

Bertha

Det skal vi! Der er ingen Hindring i Verden for dig, naar du vil. Tag mig, gjem mig hos dig; du er saa sterk!

Nils-Petter

Det er en, som er sterkere, og hun ...

Bertha *(fra ham)*

Hun? Tror du vi spør! Jeg kjender dig ikke igjen!

Nils-Petter

Nei, nei; men du ved ...

Bertha

Du store Gud, er det ikke du, som har sagt, at *bare, bare* jeg var fri, saa skulde du ta mig paa Armene dine og slaa dig frem, om saa tusen Djævla stod iveien!

[110] **Nils-Petter**

Det skal jeg ogsaa – det vil jeg ogsaa; men jeg mener bare, der maa tænkes paa Udvei, paa Raad.
(Famlende.) Men – naar du staar fast – naar du vil vente ...

Bertha

Maa jeg vente?

Nils-Petter

Ja.

Bertha

Saa skal jeg det. Jeg skal lukke Øine og Øren og lade mig sparke paa og spytte paa, la mig slaa! Hvad gjør det altsammen! Nu reiser jeg snart til Blaaland. *(Slaar Armene om hans Hals. Han løfter hende op til sig og kysser hende. Bertha glider sagte ud fra ham; ser ham ind i Øinene.)*

Nils-Petter *(tar hende atter heftig ind til sig)*

Kom!

Bertha *(varm og vild)*

Storme over Prærierne sammen! Ikke se os tilbage! Glemme!

Nils-Petter

Kom! Det er mørkt alt! Ingen ser os her i Skogen!

[111] **Bertha** *(hvisker)*

Vent derude!

Nils-Petter

Som du vil.

Bertha *(folder Hænderne fast og rækker dem op i Fryd)*

Din!

Nils-Petter *(hviskende)*

Snart! *(Kysser hende igjen nede ved Døren og gaar.)*

(Bertha staar et Øieblik ganske stille; gaar derpaa sagte med bøiet Hoved ud til Venstre. Lidt efter kommer hun tilbage med)

Fanny *(som siger i Døren)*

Ja, er det for mørkt at gaa da, tror du?

Bertha

Ja, du maa bli. Marja steller saa godt med dig, skal du se. Men nu maa jeg afsted.

Fanny

Aa nei, ikke endda!

Bertha

Men Stol paa det, jeg loved. (*Med straalende Øine.*) Jeg kommer du; jeg kommer!

[112] Fanny

Nu er du saa rar igjen. (*Hurtig.*) Var det Bud efter dig? Marja sa det var en fra Gaarden, som ikke maatte se mig.

Bertha

Ja, det var Bud efter mig, og derfor maa jeg gaa fra dig. Farvel da, du rare Fanny! (*Kysser hende.*) Farvel da – saalænge!

Fanny (*halvt fornærmet og halvt bedrøvet*)

Du ser saa glad ud – nu da vi skal skilles igjen.

Bertha (*tar omkring hende*)

Aa, det er ikke derfor; men jeg er glad, fordi ... fordi at nu kan jeg snart komme, ser du. Aa, du rare, kjære Fanny, jeg er saa glad, fordi jeg har set dig! Paa Gjensyn – *snart* du. (*Omfavner hende.*)

Fanny (*med Besvær; svælger Graaden*)

Farvel. Men ... men kan jeg ikke følge dig – bare et lidet Stykke.

Bertha

Nei, nei ... ikke ud af Døren maa du. Tænk om Jomfruen fik vide, at du var her. Farvel igjen. Marja er snil, hun vil nok stelle godt for dig.

[113] Fanny (*nikker, tørrer Taarer fort væk*)

Kom snart!

Bertha (*kysser paa Fingrene, idet hun gaar*)

Snart. Stol paa det. *(Gaar.)*

(Fanny staar igjen smaasnufsende og raadløs. Ser sig om; græde igjen stille.)

Marja *(kommer)*

Naa skal jeg komme med nogle Vafler og lidt Lefse. Men det spørs, om du kan spise Lefse, du, som er fra Byen?

Fanny

Jo tak, men ...

Marja *(hen til hende)*

Nei, naa maa du ikke graate lel! Du maa ikke ... Du faar snart se Bertha igjen, skal du se.

Fanny *(forlegen)*

Ja, men ... men tænk jeg tror næsten ikke jeg kan bli her alligevel ...

Marja

Jøss, du vil vel ikke ud naa mørke Høstkvælden alene.

[114] Fanny

Det er ikke rigtig mørkt endda ude, og saa er det det, at ... det var en Dame, som fulgte mig lige til Korsveien hernede. Og der vilde hun sidde og hvile en god Stund, for hun var saa træt ...

Marja

Aa, men du kan tænke hu sitter ikke der naa ...

Fanny

Jo kanskje hun gjør det. For kanskje hun ikke orker ... Det er en lidt ældre Dame, som ...

Marja *(ser paa hende)*

Aa, saa ...

Fanny

Ja, og derfor saa ...

(Det banker.)

Marja

Hys, der er nogen – gaa ud i Kammerset du saalænge; kan hænde det er nogen fra Gaarden ... *(Fanny hurtig ud til Venstre. Marja gaar til Døren og lukker op.)* Hvem er det? *(Viger tilbage for)*

[115] Fru Hald *(som staar i Døren, sortklædt, bleg og træt. Hun er omkring 50 Aar, endnu smuk)*

Undskyld!

Marja *(ser paa hende og folder wilkaarlig Hænderne; usikker)*

Værsaagod. Er det – Langfarendes!

Fru Hald *(ind; ser sig om)*

Det var bare ... jeg vilde bare bede, om jeg maatte faa hvile lidt hos Dem; jeg har gaat saa langt ... jeg blev saa træt ...

Marja *(sætter frem en Stol)*

Aa, ja men ... værsaagod ... Landeveien tar paa – helst naar en er lite vant med aa gaa ... Frua er vel fra Byen, og der gaar ikke Folk saa mye.

Fru Hald

Aa nei. Tak. Sig mig, her har vel ikke nylig været en liden Pige, som spurgte efter Veien til Raby? *(Ser spændt paa hende.)*

Marja *(træder wilkaarlig et Skridt tilbage og stirrer paa Fru Hald)*

Jo-o ... jo ... Aa nei ... aa nei, var det ikke det jeg syntes ... *(skjælvende)* er det ikke Frua til Prokurator'n! Aa, Herregud!

[116] Fru Hald *(sagte)*

Kjender De mig?

Marja

Ja, jeg har set Frua en Gang før, jeg. Det var engang De var paa Raby, mens Bertha var lita ... *(Tørrer Øinene.)*

Fru Hald

Dengang. Det er længe siden, det. Og man blir saa træt af at tænke tilbage. *(Stryger sig over Panden.)* Er hun gaat?

Marja *(staar og rigger)*

Aa, ja, ja, det er længe siden, det.

Fru Hald *(reiser sig, angst og ivrig)*

Er hun gaat? Er Fanny gaat derop? *(Støtter sig til Stolryggen.)*

Marja

Aa nei, kjære Dere Frue ... nei, hu er nok her ... men kjære Dere. De er nok ikke bra, De ... Jo, naa skal De nok faa Følge til Byen; for hu har snakka med Bertha, ser De ... Aa kjære bli naa her og kvil Dere til Maarradagen ... *(Lægger Haanden paa Fru Halds Skulder og faar hende til at sætte sig igjen.)*

[117] Fanny *(kommer)*

Mor! *(Springer hen til hende, kaster sig ned med Hovedet i hendes Fang.)* Mor, jeg kommer igjen! Jeg hørte Stemmen din! Og Bertha kommer ogsaa snart!

Fru Hald *(griber nervøst fast om Fannys Hoved. Bøier sig ned over hende)*

Gud være lovet!

Fjerde Akt

Eftermiddag næste Dag. Stor, lys Dagligstue paa Raby. I Forgrunden til Venstre Sofa med Kaffebord foran. Paa høire Væg to Vinduer; mellem disse taffelformigt Piano. Over Pianoet hænger Portrætet af en smuk middelaldrende Mand med Fademordere og sort Halsbind. I venstre Hjørne bred Jernovn; i høire Hjørne Blomstertrappe. Døre paa begge Sidevægge og i Baggrunden.

Ved Bordet sidder Jomfruen og Henriksen og spiller Kort. De har hver sit dampende Toddyglas foran sig.

Jomfruen

Spil ud! Du er distrait.

Henriksen *(med et lidet Buk)*

Du behersker Situationen som altid.

Jomfruen *(stikker)*

Det skal der ikke meget til for det meste. Det er forresten to Ting i Verden, jeg liker. *(Læner sig tilbage et Øieblik; retter sig atter op.)* Stik den!

[119] Henriksen

Tør man vide?

Jomfruen *(oprømt)*

Føle sig almægtig. Overlegen dygtig. Se Menneskene visne under sin Kraft – *(ler)* slik som du idag paa Hesteryggen deroppe i Skogen! Huh, saa bleg som du var i Graalysningen, da du sad der og dinglet i Sadlen ... *(De spiller.)*

Henriksen *(afbrydende)*

Det andet?

Jomfruen

Hvilket andet?

Henriksen

Der var to Ting i Verden, som ...

Jomfruen *(smiler)*

Hm. Det andet? Det er forresten det første.

Henriksen

Og dette første ...

Jomfruen

Det er at føle Mandsvilje over sig, du! Føle sig afmægtig. *(Læner sig atter tilbage og lukker Øinene et Øieblik.)*

[120] **Henriksen** *(med et fint Smil)*

Nu er det nok du, som er distrait.

Jomfruen *(retter sig; drikker)*

Man maa jo sovne ved sligt Spil! Nei, i Kortene er og blir du en Stakkar.

Henriksen *(drikker)*

Ja, du har nok været vant til andre Makkere du. Prokurator Hald var berømt, han. *(Hed.)* En allerhelvedes Kar, baade i Kortene og i Toddyglasset.

Jomfruen

Aa, i Toddyglasset gir du ham vist intet efter. *(Kaster et Kort paa Bordet.)* Vær's' aagod! *(Hensynsløs.)* Men ellers er der ikke nogen Lighed mellem dere, det er sandt. Min nuværende juridiske Konsulent fortar sig ikke.

Henriksen *(smiler, drikker)*

Tak!

Jomfruen *(mens de spiller)*

Der er en Ting i Verden, jeg ikke kan begribe, og det er Dovenskab. Jeg synes der skal – naa, naa, spil ud – *meget* Arbeide til, jeg, for at greie det ...

[121] **Henriksen**

Greie, hvad?

Jomfruen

Livet, Livet! Dette seige Livet. Og saa gaar Folk bare der og spekulerer paa, hvordan de skal faa lure sig unna alt, som der skal lidt Vilje til.

Henriksen

Tja. Menneskene er ikke som de skulde være.

Jomfruen

Er der en, som sidder med et Par gode Kort paa Haanden, saa skynder han sig at bli dem kvit. Det er saa anstrengende at spille med store Kort. Sæt at man vandt! Saa blev der ikke Tid til at sove. Huh!

Henriksen

Hids dig ikke op. Der er mange Maader at slaa Livet ihjel paa, grande Mademoiselle!

Jomfruen

Men der skal da leves, for Pokker! Og det forstod Hald. Han sov ikke Livet bort, han. Hver Dag havde han nye Tanker og Planer, hver Dag en ny Maade at stormleve Livet paa ... Og ingen har jeg kjendt, som vidste mer, og som alligevel saa ofte sa: jeg ved ikke!

[122] **Henriksen**

Tror gjerne det. Men arbeided han saa meget, du?

Jomfruen

Nei, men det gjorde jeg. Han gjorde mig sterk og klok. Men alle dere andre, dere suger Kræfterne ud af mig igjen! Dig kan man gi Hænderne fulde; du gidder ikke lukke dem igjen og holde fast paa det. Du gaar der og drikker dig søvnig og snakker i Gaader. (*De spiller hidsig*) En Mand, vi begge kjendte, sa engang: En

dannet Mand drikker til han vaagner, Barbaren til han sovner. Men dere dannede Mandfolk nu for Tiden, dere kan ikke engang drikke.

Henriksen

Hæ! Vi dannede Mandfolk! (*Mod hende.*) Du og jeg, Alvilda, vi ved, at vi dannede Mandfolk, vi drikker og lyver og bedrager og bedriver Hor akkurat som de andre – som Barbaren. Men vi spytter ikke paa Gulvet, og det er sgu Hovedsagen!

Jomfruen

Nei, gaa og læg dig; du ser jo ikke Forskjel paa sort og rødt længer!

Henriksen (*smiler*)

Hm. Er Tiden kommet?

[123] Jomfruen (*utaalmodig*)

Hvad mener du?

Henriksen (*drikker sterkt*)

Jeg er dig ikke anstrengende nok længer. Din Hjerne trænger nye Problemer. Nye Stimulanser. Stakkars dig! Den dybe Religiositet forslaar heller ikke! Det er trist.

Jomfruen (*kaster Kortene*)

Nu tænker jeg vi slutter. Du har vist faat nok.

Henriksen

Du minder mig om en skøn Kvinde fra de glade Hoffers Tid.

Jomfruen (*samlar Kortene*)

Vrøvl! Se at komme i Seng!

Henriksen

Hun var saa Gud hengiven, at hun leiede en Celle i et Kloster for uforstyrret at kunne forrette sin Andagt. I dagevis laa den fromme paa sine skjønne, hvide Knæ paa det haarde Stengulv og bad. Og hendes Godgjørenhed vokste, men mest imod *Mænd!* Og saa vidt strakte den sig tilslut – ja du, saa vidt, at hun – ha, ha, ha – *rømte med sin Stalddreng!*

[124] Jomfruen (*reiser sig*)

Du er drukken. (*Vil gaa.*)

Henriksen

Nei, vent nu lidt ... vent nu lidt. Lad os snakkes ved. Imorgen er jeg kan hænde ikke længer i disse hellige Haller.

Jomfruen (*haanlig*)

Saa–aa.

Henriksen (*reiser sig, slaar Haanden haardt i Bordet og bøier sig over mod hende*)

Hvorfor lod du mig ikke i Fred? Hvorfor grov du mig op af den Grav, jeg lykkelig og vel havde fundet mig?

Jomfruen (*bleg*)

Er det Takken?

Henriksen

Du snakker om Tak! Ja, Blufærdighed har aldrig været din sterke Side. Er det, fordi du fik sparket mig ud af Onkels Hus, dengang jeg var ung og dum, at du vil jeg skal takke dig? Fordi du spilled og drak og elsked dig til den Formue, som ellers var blit min, og som du nu har den Elskelighed at øve Godgjørenhed med, ogsaa mod mig? Er det, **[125]** fordi du forførte mig og gjorde mig til en Drukkenbolt, du vil jeg skal takke dig? Ja, for det var *du* – *du* altsammen!

Jomfruen (*griber om Stolryggen*)

Dersom du ikke var drukken og gal, saa skulde jeg kanske svare dig. Der var vist blit meget igjen af den Formue, du havde faat mellem Hænderne ... Gaa og sov dig ædru, saa træffes vi.

Henriksen

Ja, jeg skal gaa – og overlade Pladsen til Stalddrengen!

Jomfruen

Hvad vover du? Du, som jeg har trukket op af den dybeste Fornedrelse ...

Henriksen *(ler)*

Det begyndte at tyndes i Rækkerne. Da var jeg god nok. Et værdigt Objekt for kristelige Barmhjertighedsgjerninger, hvad? Man ældes og Samvittigheden blir skral af og til. Og jeg, din allerværdigste Arving, jeg kom. Ja sandelig, du er stor! Har du set nøie paa saan en tyk, graa Edderkop, som lurer og spinder og spinder? Bare en eneste stor, bred, graadig Mund ...

[126] Jomfruen

Gaar du, eller vil du jeg skal ringe og la dig jage som en Hund af Gaarden? *(Gaar i Oprør mod Baggrunden og vil trække i Klokkestrengen.)*

Henriksen

Saa sagte, saa sagte Madame! Jeg tænker ikke det er værdt, at der ringes for meget med Klokker her i Huset! Rul alle Gardiner ned og sluk alle Lys; det tjener dig bedst – Vampyr! *(Hurtig ud til Høire.)*

(Jomfruen ringer, tar et Par Skridt ind i Værelset igjen med Hænderne krampagtig knyttet. Maren kommer.)

Jomfruen *(uden at se paa hende)*

Lad Gutten spænde for! – Kariolen! Og meld til Kandidaten, naar han er færdig. Men straks, straks! Og saa ryd her – ryd af Bordet *(Hurtig ud til Venstre.)*

Maren *(ser efter hende)*

Aa, haa! er det slig fat naa igjen!

(Samler Kortene sammen og lægger dem paa Sekretæren. Tar Glassene paa Brættet og gaar samme Vei som Jomfruen.)

(Bertha kommer fra Høire, gaar listende over Rummet og lytter ved Døren til Venstre. Derpaa urolig op og ned; stanser foran Halds Portræt, folder Hænderne og sætter sig derpaa hulkende paa Pianostolen med Hovedet hvilende paa Pianoet. Det banker paa Døren i Baggrunden.)

Bertha *(op, trækker sig ængstelig over mod Venstre)*

Kom ind!

[127] **Tora** (*i Spadserdragt, buser frem mod Bertha uden at hilse*)

Det er godt – det er dig jeg leder efter. Er du gaat fra Forstanden, du? Er du blit gal, spør jeg dig? Ved du, hvad du har gjort ...

Bertha (*rolig og fast*)

Ja.

Tora

Nei, du kan ikke vide, hvad du har gjort – det er alt, alt for skammeligt! Ved du, at du har myrdet Alf! (*Bertha smiler.*) To Gange er han faldt i Besvimelse; – og Mor; – og Skandalen, da! Det er jo lyst i Kirken! Fins der ikke Skam i dig? Aa, fy! (*Græder i Sinne.*)

Bertha

Er du færdig? Hvis ikke, saa vær saa god –

Tora

Jeg spør dig, om du er blit forhekset? Tante kan ikke vide noget om dette ... Nu ber jeg dig, at du straks paa Flekken blir med ind til Byen og ber Alf og Mor Omforladelse, saa skal vi la Naade gaa for Ret, sa Mor, og ingen skal faa vide noget, skjønt du havde fortjent, at ... for nu er du forhaabentlig kommet til Besindelse ...

[128] **Bertha**

Du skal slet ikke anstrenge dig; min Beslutning staar fast. Jeg sa jo Alf, *hvorfor* jeg ikke kunde. Det er vel ikke ham, som har sendt dig? Saa megen Æresfølelse har han vel i Livet.

Tora

Nei, dette er Topmaalet af Uforskammethed! Jo, der kan man se, hvad vi har igjen, fordi vi blanded os oppi slig en fin Familie! Din Far og Mor sloges jo! Tror du ikke vi kjender hele Herligheden? Og din Far forførte Pigerne her paa Gaarden, saa Tante holdt paa at maatte jage ham; – jo – nu ser vi, at du er samme Slags!

Bertha (*griber krampagtig om Stolryggen, bleg*)

Er du nu færdig?

Tora

Ja, jeg skal vist ikke nedværdige mig til at tigge dig – Alf er sandelig for god til at tigge dig! Hvor er Tante? (*Slaar Døren til Venstre heftig op og farer ud.*)

(*Bertha kaster sig ned i Stolen i voldsom Graad. Nils-Petter kommer fra Baggrunden og vil over mod Venstre.*)

Bertha (*op, tar sig sammen; mod ham*)

Er det dig? Aa hvor forfærdeligt dette blir du! (*Læner sig mod hans Skulder og græder igjen.*) Tora har været [129] her. Det var det første. (*Ser op paa ham.*) Men jeg stod fast, Nils-Petter! Det var bare saa stygt, saa stygt ...

Nils-Petter

Hys!

Bertha

Aa, men jeg er saa lykkelig, du! Saa glad, saa glad! Det er som jeg er vaagnet af en fæl, fæl Drøm! Som jeg var lukket inde i en mørk Kjælder, og Døren holdt paa at stænges for altid, saa jeg aldrig mer skulde leve og bli glad! Du ved ikke, hvor forfærdeligt det var, Nils-Petter. Men nu er jeg sluppet ud alligevel, er det ikke vidunderligt. (*Klynger sig til ham.*)

Nils-Petter

Jo, jo. Vist er det saa.

Bertha

Alt det vonde blir saa smaat. Jeg tør alt! Midt op i Øinene paa dem allesammen skal jeg si, at jeg elsker dig! (*Gjemmer sit Ansigt hos ham.*)

Jomfruen (*i Slobrok og Tøfler, kommer lydløst fra Venstre*)

Saa, det gjør du!

Bertha (*skriger og holder for Øinene*)

Hjælp mig, Nils-Petter!

[130] **Jomfruen** (*værdig til Bertha*)

Gaa ind paa dit Værelse. (*Bertha gaar til Høire. Til Nils-Petter, som har lagt Hænderne paa Ryggen og prøver at se ligeglad ud.*) Nu, Høistærede?

Nils-Petter

Tja, jeg kan virkelig ikke gjøre noget ved det. Det er ikke min Skyld; du saa jo selv ...

Jomfruen

Ti stille. Feig er du, som alle Mandfolk!

Nils-Petter (*med Trods*)

Tro hvad du vil ...

Jomfruen (*sætter sig*)

Ti, siger jeg! Sæt dig, Rædhare! (*Han blir staaende.*), Jeg vil ingen Scener ha. Jeg skal snakke rent ud – i al Ro! Lad os se hverandre i Øinene! Vi to behøver jo ikke at genere os for hinanden. (*Nils-Petter trækker paa Skuldrene.*) Dette med Bertha og dig, det kom mig ganske tilpas. Du ser paa mig. Det kom mig ganske tilpas, siger jeg. Der sladres endel, og det har jeg ikke Brug for – du forstaar: min Gaardsgut, det ... nei, nei, ikke et Ord vil jeg høre!

Nils-Petter (*hidsig*)

Hvad skal dette bety, siger jeg?

[131] **Jomfruen**

Det skal betyde, at du er mig en lidt for tarvelig Person til, at jeg vil der skal sladres om os. Forstaar du? Ikke det, at du har (*smiler*) bedraget mig; det vidste jeg forlængst, at du vilde; men mod *hende* har du været en Stymper! Havde du været en Mand, saa havde du sagt mig Sandheden og bedt mig reise Pokker i Vold.

Nils-Petter

Sindssvagt Vrøvl. (*Vil gaa.*)

Jomfruen

Nei, stop nu lidt; nu er jeg straks færdig. Jeg har altsaa Brug for dig. Siger du ikke Tak? Hm. Men jeg ser paa dig, at du takker alligevel, Kujon! Bertha er selvfølgelig nu fri. Jul vil vist betakke sig. Og saa har dere bare *et* at gjøre, og det skal jeg ordne. Derpaa reiser du bort f. Eks. for at studere Forstvæsen. Men først fortæller vi vore Venner, *at jeg vil hjælpe eder til at komme sammen*, naar en rimelig Tid er gaaet.

Nils-Petter

Ja, er det Alvoret dit, saa gjerne for mig! Men det er ingen Grund til sligt Hastverk, synes jeg; det er jo ingenting galt sket. Jeg kan jo ikke gjøre for at ...

[132] **Jomfruen**

Skulde næsten tro du vilde luske unda.

Nils-Petter

Nei, nei, Frøken Bertha er vist mye for god til mig; men sligt Opstyr, det – ja, det passer ikke for mig. Jeg kan reise uden sligt Tøis!

Jomfruen (*med gjennemborende Blik*)

Og ta hende med, mener du?

Nils-Petter

Ja det ... det fik da bli som – som du vilde det, da.

Jomfruen (*rækker Hænderne mod Himlen*)

Du Himmel! Findes der da ikke et Menneske med Kjød og Blod længer! Som Vaskefiller er dere alle!

Nils-Petter

Nu kan det Fanden gale mig være nok! (*Vil gaa.*)

Jomfruen

Vent!

Nils-Petter

Saa se at faa en Ende paa dette Vrøvlet! Hvad vil du?

[133] **Jomfruen** *(fra ham)*

Jeg er ikke vant til at gjøre saa mange Omveie, som du ved ...

Nils-Petter *(brutalt)*

Hvad vil du, spør jeg?

Jomfruen

Jeg vilde, at du skal komme tilbage. Siden. Jeg indreder for eder her paa Gaarden. *(Fremdeles uden at se paa ham; flytter paa en Blomsterpotte.)* Jeg ... jeg kan saa vanskelig undvære dig, Nils-Petter. *(Snur sig; forandret Tone.)* Naa, saa kan jo Bertha komme. *(Raaber ud til Venstre.)* Bertha! *(Nils-Petter har med et Smil trukket paa Skulderen; kaster nu Hænderne paa Ryggen og plystrer. Bertha kom mer stiv og kold.)* Jeg ved alt. Og jeg haaber, du indser, at jeg vilde være retfærdig, om jeg sparked dig ud af mit Hus.

Bertha

Ja. Kan jeg gaa?

Jomfruen

Nei, du kan ikke. Kom herhen. *(Bertha ser paa Nils-Petter og tar et Skridt fremover.)* Jeg skal ordne alt med Alf. *(Bertha ser spørgende og uforstaaende paa hende.)* Du ser paa mig. Hør ogsaa paa, hvad jeg siger. Dit Forhold til Nils-Petter kjender jeg.

[134] **Bertha** *(tar et Skridt mod hende)*

Men ...

Jomfruen

Ti! Jeg siger, dit Forhold til Nils-Petter kjender jeg. Alf vil selvfølgelig efter dette ikke mere spørge efter dig. Du er fri, og Nils-Petter og du har *et* at gjøre.

Bertha (*ser fra den ene til den anden*)

Hvad mener du ...?

Jomfruen (*med Ro og Værdighed*)

Dere har *et* at gjøre, og jeg skal hjælpe eder!

Bertha (*mod hende*)

Aa men ... aa men er det sandt?

Jomfruen (*Afværgende*)

Jeg vil ingen Tak ha. (*Gaar majestætisk mod Venstre.*) Jeg er ikke vant til Tak. (*Ud.*)

Bertha (*ser usikkert paa Nils-Petter*)

Nils Petter, hvad skal dette betyde? Der er noget under, Nils Petter ... jeg kjender hende – naar hun er god, da er jeg ræd.

[135] **Nils-Petter**

Ja, Gud ved, hvad en skal tænke. Men blaas i det altsammen; vil hun testamentere os Raby, saa kan vi altid gjøre hende den Tjenesten at gifte os. (*Tar Bertha freidig og lidenskabelig ind til sig.*)

Bertha (*slaar Armene om ham*)

Nei, nei, uden det! Bort, bort herfra! Du behøver ikke det, du er sterk og modig, og jeg er ogsaa flink, naar jeg vil, kan du tro! Aa, Nils-Petter! (*Klynger sig til ham.*)

Kandidaten (*kommer hurtig ind Baggrundsdøren*)

Død og Helvede! Omforladelse ... (*Tar sig sammen.*)

Bertha (*mod ham*)

Aa, Kandidat, du maa vide det straks! Jeg er fri, fri og lykkelig!

Kandidaten *(gaar lige hen til Nils-Petter og knytter Næven op i hans Ansigt)*

Pjalt!

Nils-Petter *(bleg)*

Er De ... er De gal?

Kandidaten *(raaber)*

Pjalt! Vil De se at komme ud af Døren i en vis Fart, for jeg føler i dette Øieblik en uhyggelig Mængde Kræfter i mig!

[136] **Nils-Petter** *(trækker paa Skulderen og gaar mod Døren)*

En skulde tro, en var paa et Daarehus. *(Gaar hurtig og smelder Døren efter sig.)*

Bertha *(har slaat Hænderne sammen og surrer i Angst paa dem; tar et Skridt efter ham og raaber)*

Nils-Petter!

Kandidaten *(tar Bertha om Haandleddet)*

Nei, nei ... hør her Barn ... hør nu her. Du har jo næsten lige saa meget Vet som et almindeligt Mandfolk ... du har set lidt af Verden før ... du vil jo være fornuftig. Du ved – Livet er ikke saa enkelt. *(Hidsig.)* Stygt er det; stygt Bertha!

Bertha *(bleg og skjælvende; neppe hørlig)*

Sig mig, hvad det er?

Kandidaten

Ja, det maa jeg – der er Grænser! Du er for god til det! En Pjalt er han!

Bertha *(bleg)*

Hvad mener du?

Kandidaten

Fra hendes Arme kom han i dine!

[137] **Bertha** *(kvæler et Skrig og holder Armene op for Ansigtet, som hun vil afværge et Slag)*

Sig det ikke ... sig det ikke!

Kandidaten

Forpestet er dette Huset! – Tag dig sammen, Barn! Saa langt jeg kan, skal jeg hjælpe dig, saasandt de gamle Romere staar mig bi endnu engang. Jeg er en Drukkenbolt og en ynkelig Person; Gud hjælpe mig saasandt; men jeg er da ingen Pjalt. At hjælpe dig som en gammel, faderlig Ven maa jeg da turde byde dig! Jeg pakker mine Bøger – dem har jeg Særeie paa, ser du ... du maa ud af denne Pesthulen! Kom! *(Bertha er sunket ned paa en Stol, hvid og stirrende stift frem for sig. Kandidaten lægger Haanden paa hendes skulder.)* Tag dig sammen, Barn! Hys – hun kommer! Kom! Du er jo saa klok og sterk! Dette kommer du over, skal du se! Vær nu snil og kom med. Jeg har en gammel Søster etsteds i Verden. Hun vil ta vare paa dig saalænge. Og jeg er jo en gammel durchdreven Jurist; det maatte da være som Pokker, om jeg ikke skulde holde Liv i dig, til du selv kan lære noget – kom nu, Barn!

Bertha *(ser paa ham)*

Tak. Men jeg vil se hende først.

[138] **Kandidaten**

Saa venter jeg paa dig. *(Gaar.)*

Jomfruen *(kommer langsomt, med lidende Udtryk; stopper op et Øieblik og ser paa Bertha, som har reist sig og bare ser paa hende; gaar saa fremover mod Chaiselonguen. Med træt Stemme)*

Kanske du nu kunde læse Dagens Tekst for mig – hvis du da har saa megen Tid tilovers for mig. *(Rækker hende Bibelen, som hun har med sig – uden at se paa hende.)* Her er Bogen. *(Sætter sig paa Chaiselonguen og vil lægge sig.)*

Bertha *(gaar stiv mod hende; tar Bogen; skriger saa i Smerte)*

Jeg ved alt! Nu forstaar jeg alt – det med Far ogsaa! Fy! *(Kaster Bogen voldsomt for hendes Fødder.)*

Pastoren *(som har banket, uden at de har hørt, aabner sagte Døren og kommer)*

Omforladelse – jeg banked, men ... – – – Men hvad er dette, Frøken Bertha!

(Bertha kjæmper med sig selv, retter sig og ser trodsig paa Presten.)

Jomfruen

Nu kom De tilpas, Pastor ...

Bertha *(med Styrke, i Haan og Smerte og næsvis)*

Ja, ha – nu kom De tilpas hr. Pastor – nu skulde vi netop til at læse Præken, min «gode Pleiemor» og jeg.

(Jomfruen viser med en Haandbevægelse Bertha Døren. Bertha ser paa hende, gaar saa hurtig ud til Venstre med den ene Haand presset mod sin Pande.)

[139] Jomfruen *(med tilkjæmpet Ro)*

Hr. Pastor! Hvad maa De tro! Jeg ... det er for meget hr. Pastor; hun tar Livet af mig!

Pastoren

Ja, der har De nok et tungt Kors at bære, bedste Jomfru Linde.

Jomfruen *(krænket; oprørt)*

Lad mig fortælle Dem, hvordan jeg blir behandlet i mit eget Hus af denne – denne Tøite! Her – her i min egen Stue, saa at sige lige for mine Øine, kaster hun sig i Armene paa min Gaardsgut, Hr. Pastor!

Pastoren

Men bedste Veninde – jeg er maalløs af Forfærdelse. Nu – fjorten Dage før sit Bryllup, og ...

Jomfruen

Fjorten Dage før sit Bryllup! Og naar jeg foreholder hende hendes Skamløshed, saa svarer hun mig med at kaste Bibelen – Guds hellige Ord – lige i mine Øine! Det er for meget!

Pastoren *(tar hendes Haand)*

Forfærdeligt!

[140] Jomfruen

De vil forstaa ... Jeg trænger Raad. Har De en Stund tilovers for mig, Pastor? Jeg vilde saa gjerne tale helt ud med Dem.

Pastoren

Intet er mig kjærere. Forfærdelige Ting har De taalt og tiet med, kjære Jomfru Linde. Sandelig, det skal bli bekjendt.

Jomfruen

Nei, nei, kjære Ven, jeg beder Dem ... men til Dem ... det vil være mig en Lettelse og en Trøst. Og saa vilde jeg takke Dem, om De, før jeg prøver at gaa til Ro, vilde læse lidt for mig. *(Mild.)* Der er Hvile i Guds Ord, Pastor.

Pastoren

Saa inderlig gjerne. *(Tørrer en Taare af Øiet.)* Jeg kan ikke hjælpe for det, Jomfru Linde, – jeg er rørt over Deres Langmodighed. Og naar jeg tænker paa, hvor Verden er uretfærdig – ubarmhjertig. Netop idag kom jeg for aabent at tale med Dem om et Rygte – et stygt, afskyligt Rygte, som jeg, jeg beder Dem tro mig, aldrig et Øieblik har tvilet paa var falskt. Men jeg følte det som min Pligt, jeg, som faar Lov at kalde mig Deres Ven og Sjælesørger. Jeg berørte det allerede igaar.

[141] Jomfruen *(smiler mat)*

Ak Pastor, har nogensinde en enlig Kvinde gaat fri? Men jeg ber Dem ... jeg føler mig saa træt ...

Pastoren

Dersom det letter Dem, saa tal. *(Har sat sig ned ved Siden af hende.)* Stol paa mig.

Jomfruen

Tak, det vil jeg. Men – her er saa utrygt. Inde hos mig, Hr. Pastor, der er Ro, og jeg har saa meget, saa meget at tale med Dem om. *(Ser paa ham.)*

Pastoren

Som De vil, kjære, som De vil.

Jomfruen *(reiser sig)*

Tak. *(De gaar mod Venstre; hun snur sig i Døren.)* Og imorgen kjører vi sammen ud til Børnehjemstomten, ikke sandt, Pastor. *(Rækker ham Haanden, som han kysser.)*

Pastoren *(idet han lukker Døren op for hende)*

Det gjør vi. Det glæder jeg mig til.

[142] **Jomfruen** *(ser paa ham)*

Tak! *(Begge ud.)*

(Det mørkner. Scenen staar tom nogle Øieblkke, saa kommer Bertha varsomt speidende ind. Lytter. Saa hurtig hen foran Halds Portræt med opstrakte Hænder og derpaa hurtig mod Baggrunden, støder Døren op og mødes af Fru Hald, som staar tilsløret derude. Nu kommer hun indenfor.)

Bertha *(tilbage, hvisker)*

Mor?

Fru Hald *(rækker Armene mod hende)*

Barn! Kjære, kjære ...

Bertha *(kaster sig i voldsom Graad om hendes Hals)*

Aa, Mor!

Fru Hald *(smertelig)*

– – Kjære, kjære ... *(klapper hende paa Hovedet, over Skulder og Ryg; tar saa tilsidst hendes Hoved mellem sine Hænder.)* Lad mig se dig. *(Bertha slaar sine bedrøvede Øine op mod hende. Fru Hald med lav Stemme.)* Ja – nu ser jeg det ... *(Griber efter Støtte.)* Aa, lad mig sætte mig et Øieblik.

Bertha *(støtter hende. Faar hende ned paa en Stol)*

Du er syg ... aa kjære ... Men, aa kjære ikke her ...

[143] **Fru Hald** (*holder Berthas Haand*)

Jeg maatte, jeg maatte. Jeg sad ved Landeveien igaar og saa Fanny gaa bort – alt var Taage – jeg kunde slet ikke mere tænke. Jeg havde vaaget saa meget, ser du. Men saa maatte jeg efter – faa hende tilbage for enhver Pris. Saa langt var det kommet med mig, at jeg sad rolig og saa paa, at Fanny gik – hun ogsaa! Men saa ... saa blev jeg saa sterk og saa traf jeg hende igaar i Hytten – og saa blev vi der. Fik ikke Lov at gaa før nu, det blev mørkt igjen. Dagen har været saa lang, saa lang. Du havde sendt hende til mig igjen – da vidste jeg med en Gang, at du – Jeg maatte se dig! (*Bøier sig mod hende.*) Ondt har du havt det!

Bertha (*kaster sig paa Knæ med Hovedet i Moderens Skjød*)

Aa, tag mig med dig, Mor!

Fru Hald

Ondt, ondt har de gjort dig! Pint dig har de! Aa, for en Jammer. Jeg har vidst det i de lange, lange Nætter! Hver Nerve i mig har krympet sig i Smerte for din Skyld. Savnet og Længselen og Angsten har skreget i mig! Hvor kunde det ske! Hvordan kunde Vorherre se paa det! De tog dig jo fra mig! Og siden har de pint dig! (*Slaar Hænderne for Ansigtet.*) Aa, det gjør saa ondt, saa ondt herinde!

[144] **Bertha** (*reiser sig angst*)

Aa nei ... aa nei, Mor! Ikke her! Kom!

Fru Hald

Alle sa mig, du havde det godt. Og du sa det jo selv i dine Breve – dine korte – kolde Breve! Og hos mig – jeg kunde jo ikke ... jeg fik jo heller ikke ta dig, og de sa du havde det godt ... og jeg – – (*Tar sig forvirret til Panden.*)

Bertha (*tar angst omkring hende*)

Mor! Kom! Aa kom! Ikke her! Jeg blir med dig! Jeg blir hos dig og Fanny! Jeg er saa sterk, kan du tro, og du skal lære mig at arbeide!

Fru Hald (*ser uforstaaende paa hende*)

Du? Men du ... du er jo ... du skal jo ...

Bertha

Nei nei – aa spør ikke Mor! Siden! Tag mig med dig! Aa, kjære, kjære Mor!

Fru Hald *(hviskende)*

Er det sandt, Barn? Kan jeg tro, at det er sandt?

[145] **Bertha**

Jeg har saa meget, saa meget at si dig, Mor! Aa, saa forfærdelig meget!

Fru Hald *(klagende)*

Men nu er det jo forsent. Jeg kan jo ingenting mer. Ikke noget godt kan jeg gjøre dig mer! Med mig er det forbi – aa for længe, længe siden – lad mig bare faa græde – græde! *(Ser sig om med angstfuldt, forvildet Blik.)* Her i denne Stuen ... *(Dækker atter øinene.)* Aa, lad mig græde, græde ... Det gjør saa ondt. *(Det mørkner.)*

Bertha

Jeg ber dig saa inderlig Mor, kom!

Fru Hald *(reiser sig med Besvær)*

Ja, og jeg skal aldrig spørge. Lad os dele. Være sammen! Gud velsigne dig!

Bertha

Tak, tak – kom. Der er nogen udenfor! Kom! Denne Vei! *(Fru Hald vender sig, faar Øie paa Halds Portræt. Det gaar en Skjælven gjennem hendes Legeme.)* Aa, Mor!

Fru Hald

Hun har gjort det! Med mig er det forbi! *Hun*, hun ... *(vakler.)*

[146] **Bertha** *(tar omkring hende)*

Aa, Mor, nu forstaaer jeg alt, hvad du har lidt, Mor! Nu kan jeg forstaa det! *(Fru Hald svarer ikke; støtter sig tungt paa Berthas Skulder. Bertha i Angst.)* Mor! Kom! Herinde paa min Seng! Du maa hvile. *(Tar hende med et fast Tag om Livet og fører hende ud.)*

Fru Hald (med skjælvende, svag Stemme)

Riv det ... riv det ned ...

Bertha (sagte)

Fars Billede? (Fru Hald nikker.) Ja, ja; men først maa du hvile. (Ud med Fru Hald.)

(Scenen staar tom nogle Øieblikke, saa kommer Bertha listende tilbage; springer op paa Pianostolen, tar forsigtig Revolveren og lægger den paa Pianoet og tar derpaa Billedet med sig og springer ud.)

(Stemmer høres udenfor til Venstre.)

Jomfruen (med Lys i Haanden, lyser Pastoren, som følger efter hende)

Her er mørkt og stille overalt. I mit Hus er der tidlig Ro.

Pastoren

Det er en god Skik. Ja, nu Godnat og Tak for den Tillid De har vist mig.

Jomfruen

Takken er alene paa min Side, Pastor! Nu ved De, hvor saart jeg trænger en Ven. Paa Gjensyn imorgen!

[147] **Pastoren**

Ja, kjære, det ved jeg. Ja, paa godt Gjensyn imorgen da! (Kysser hendes Haand og gaar.)

Jomfruen (staar et Øieblik; puster ud)

Ah!

(Gaar fremover. Hendes Blik søger Halds Portræt; da hun ser det er borte, farer hun sammen, viger et Skridt tilbage og griber famlende om Stolryggen, hvor hun faar Fru Halds Slør mellem Fingrene. Lyset falder hende af Haanden, idet hun stirrende paa Sløret farer tilbage. Bleg skynder hun sig derpaa hen og ringer.)

Maren (kommer)

Hvad er det?

Jomfruen (med Ryggen mod hende; i nervøs Hast)

Lys. Tænd Lys for Pokker! *(Støtter sig stiv mod Bordpladen.)*

Maren

Ja, ja, da! De ringer jo, som det stod om Livet! *(Ud.)*

Bertha *(kommer hændervridende fra Høire)*

Maren! Aa Maren, hjælp Mor! Hjælp Mor! *(Faar se Jomfruen, som idetsamme vender sig mod hende. Hun skriger som i Rædsel og løber hen til Pianoet, griber vildt Revolveren og løsner et Skud mod Jomfruen; raaber.) Det er fra Mor! (Slaar Hænderne for Ansigtet. Overvældet.) Og fra mig!*

[148] **Henriksen** *(river Døren op)*

Hvad er det! *(Mod Jomfruen) Du! (Derpaa hurtig hen til Bertha, der staar som fra sig selv med tungt arbejdende Bryst.)*
Bertha! Hvad er det?

Jomfruen *(støtter sig bleg til Bordet. Med tilkjæmpet Ro)*

Det er Bertha, som morer sig med at pudse sin rustne Revolver, og saa var det nær gaat galt.

Henriksen *(ser Revolveren, som Bertha har sluppet)*

Aa nei, Fanden frir sine; men mærket er du, husk paa det! *(Til Bertha som hjælpeløs rækker Hænderne mod ham.)*
Kom Barn! Det Skud har rensset Luften omkring dig.

Bertha *(idet Henriksen fører hende ud)*

Hjælp Mor!

(Maren kommer i den aabne Dør med Lampen mellem de skjælvende Hænder.)

Jomfruen *(slaar pludselig Haanden tungt i Bordet og raaber)*

Lys! Lys for Pokker! *(Snur sig mod Maren.)* Er du døv? Eller traf den dig, den Kuglen! Ha-ha!

Hulda Garborgs *Edderkoppen* er lastet ned gratis fra bokselskap.no